

Programme

Bachelor of Arts
Bachelor of Computer Applications
Bachelor of Commerce

Exam Code

121101
117901
121101

Course Code

AECD-1161
AECD-1161
AECD-1161

Course Title: Drug Abuse: Problem, Management and Prevention (Compulsory)**Time Allowed: 3 Hours****Marks: 40**

Note: Attempt Five questions in all, selecting atleast one question from each section. The fifth question can be attempted from any section. Each question carries 8 marks.

Section-A

Q1: Discuss in detail the nature of drug abuse in Punjab?

ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਨਸ਼ੀਲੀ ਦਵਾਓਂ ਕੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਕੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਪਰ ਵਿਸਤਾਰ ਸੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?
ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?

Q2. Drug abuse has devastating effects on an individual's physical, mental, and emotional well-being. Explain in detail.

ਨਸ਼ੀਲੀ ਦਵਾਓਂ ਕੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਕਾ ਕਿਸੀ ਵਿਅਕਤਿ ਕੇ ਸ਼ਾਰੀਰਿਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਔਰ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਸੁਰੂਪ ਪਰ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੜ੍ਹਤਾ ਹੈ। ਵਿਸਤਾਰ ਸੇ ਬਿਆਲਾ।

ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ, ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ 'ਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਓ।

Section-B

Q3. What role is played by family in preventing drug abuse?

ਨਸ਼ੀਲੀ ਦਵਾਓਂ ਕੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਕੋ ਰੋਕਣੇ ਮੇਂ ਪਰਿਵਾਰ ਕੀ ਕੁਧਾ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ?
ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

Q4: What role does media play in shaping public perception and behavior towards drug abuse?

ਨਸ਼ੀਲੀ ਦਵਾਓਂ ਕੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਕੇ ਪ੍ਰਤਿ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਧਾਰਨਾ ਔਰ ਬਿਹਵਾਰ ਕੋ ਆਕਾਰ ਦੇਣੇ ਮੇਂ ਮੀਡਿਆ ਕੁਧਾ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਤਾ ਹੈ?
ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਨਤਕ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਮੀਡੀਆ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ?

Section-C

Q 5: What is meant by Management of drug abuse? How difficult it is to manage an addicted person.

ਨਸ਼ੀਲੀ ਦਵਾਓਂ ਕੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸੇ ਕੁਧਾ ਟਾਟਪਰਧ ਹੈ? ਨਸ਼ੇ ਕੀ ਲਤ ਵਾਲੇ ਇੰਸਾਨ ਕੋ ਸੰਭਾਲਣਾ ਕਿਤਨਾ ਸੁਸ਼ਿਕਲ ਹੋਤਾ ਹੈ।
ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇੱਕ ਆਦੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਕਿੰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ।

Q6: Why is relapse management often considered the most critical and difficult stage of addiction recovery?

ਪੁਨਰਾਵ੍ਰਤਿ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੋ ਅਕਸਰ ਲਤ ਸੇ ਤਬਰਨੇ ਕਾ ਸਬਸੇ ਸਹਤਵਪੂਰਨ ਔਰ ਕਠਿਨ ਚਰਣ ਕੁਧੋਂ ਮਾਨਾ ਜਾਤਾ ਹੈ?
ਰੀਲੈਪਸ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨਾਜ਼ੁਕ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੜਾਅ ਕਿਉਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

Section-D

Q 7:- What will be the minimum standards of services in India for Drug Prevention?

ਡਰੱਗ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਾਪਦੰਡ ਕੀ ਹੋਣਗੇ?

ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਨਸ਼ੀਲੀ ਦਵਾਓਂ ਕੀ ਰੋਕਥਾਮ ਕੇ ਲਿਏ ਸੇਵਾਓਂ ਕੇ ਨਯੂਨਤਮ ਮਾਨਕ ਕੁਧਾ ਹੋਂਗੇ? ਹੋਂਗੇ?

Q8: What are the environmental strategies in the prevention of drug abuse?

ਨਸ਼ੀਲੀ ਦਵਾਓਂ ਕੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਕੀ ਰੋਕਥਾਮ ਮੇਂ ਪਰਿਆਵਰਣੀਯ ਰਣਨੀਤੀਯਾਂ ਕੁਧਾ ਹੈਂ?

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਕੀ ਹਨ?

Bachelor of Arts (Semester-I)

Course Title: Economics (Microeconomics)

Course Code: BARL-1175 ✓

Time: 3 Hours

Max Marks: 80

Note: Attempt five questions in all, selecting atleast one question from each section. Fifth question can be attempted from any section. Each question carries equal (16) marks.

Section-A

1. What does price elasticity of demand signify? Explain the various methods of measuring price elasticity of demand?
2. Define indifference curve and discuss its properties.

Section-B

3. Explain the law of variable proportions. In which stage a rational producer would like to operate.
4. Explain the short run traditional theory of cost in detail.

Section-C

5. What is meant by Perfect Competition? Explain the short run and long period equilibrium of a firm under perfect competition.
6. Discuss price and output determination of a firm under monopolistic competition.

Section-D

7. Critically examine the Classical theory of Interest.
8. Explain the risk and Uncertainty theory of Profit.

Exam Code: 121201

Paper Code: 9128

Programme: Bachelor of Arts, Semester-I

Course Title: English (Elective)

Course Code: BARL- 1198

Time Allowed: 3 Hours

Max. Marks: 80

Section-A

1. Attempt any three literary terms from the following in approximately 100 words: (3x4=12)

Simile, Irony, Imagery, Conflict, Alliteration.

Section-B

2. Attempt any twelve words for transcription from the following : (1x12=12)

Gauge , Castle , Gross, Tongue , Sing , Tooth , Door , Seen , Toothpick, Fight, White , Foul , Say , Tough , Shut , Claim

Section-C

3. (a) Explain any one in the reference to the context in approximately 300 words : (1x8=8)

Busy old fool, unruly sun,
Why dost thou thus,
Must to thy motions lovers' seasons run?
Saucy pedantic wretch, go chide
Late school boys and sour prentices
Go tell court huntsmen that the king will ride,
Call country ants to harvest offices,
Love all alike, no seasons know nor clime,
Nor hours, days, months, which are the rags of time.

Or

- (b) Two roads diverged in a yellow wood
And sorry I could not travel both
And be one traveller, long I stood
And looked down one as far as I could
To where it bent in the undergrowth
Then took the other, as just as fair,

And having perhaps the better claim,
Because it was grassy and wanted wear;
Though as for that the passing there
Had worn them really about the same,

1. Attempt any two questions out of the following in 500 words each: (2x10=20)

- How is Autumn personified by John Keats in the poem "To Autumn"?
- Write a summary of the poem "Ode to Solitude" by Alexander Pope.
- How does Milton express his gratitude and sorrow towards god in his poem "On his blindness"? Discuss.

Section-D

5. Explain anyone in the reference to the context in approximately 300 words:

(1x8=8)

- (a) . Helmer : "Listen to her, Mrs Linde! She had danced her Tarantella, and it had been a tremendous success, as it deserved--although possibly the performance was a trifle too realistic--a little more so, I mean, than was strictly compatible with the limitations of art. But never mind about that! The chief thing is, she had made a success--she had made a tremendous success. Do you think I was going to let her remain there after that, and spoil the effect? No, indeed! I took my charming little Capri maiden--my capricious little Capri maiden, I should say--on my arm; took one quick turn round the room; a curtsy on either side, and, as they say in novels, the beautiful apparition disappeared. An exit ought always to be effective, Mrs Linde; but that is what I cannot make Nora understand. Pooh! this room is hot. *[Throws his domino on a chair, and opens the door of his room]*. Hullo! it's all dark in here. Oh, of course--excuse me--. *[He goes in, and lights some candles]*.

NORA *[in a hurried and breathless whisper]*: Well?

MRS LINDE *[in a low voice]*: I have had a talk with him.

NORA: yes, and--

MRS LINDE: Nora, you must tell your husband all about it.

NORA *[in an expressionless voice]*: I knew it.

MRS LINDE: You have nothing to be afraid of as far as Krogstad is concerned; but you must tell him.

NORA: I won't tell him.

MRS LINDE: Then the letter will.

NORA: Thank you, Christine. Now I know what I must do. Hush--!

Or

- (b) **MRS LINDE** :In my first moment of fright, it was. But twenty-four hours have elapsed since then, and in that time I have witnessed incredible things in this house. Helmer must know all about it. This unhappy secret must be disclosed; they must have a complete understanding between them, which is impossible with all this concealment and falsehood going on.

KROGSTAD: Very well, if you will take the responsibility. But there is one thing I can do in any case, and I shall do it at once.

MRS LINDE *[listening]*: You must be quick and go! The dance is over; we are not safe a moment longer.

KROGSTAD: I will wait for you below.

MRS LINDE: Yes, do. You must see me back to my door...

KROGSTAD : I have never had such an amazing piece of good fortune in my life! *Goes out through the outer door. The door between the room and the hall remains open*].

MRS LINDE *[tidying up the room and laying her hat and cloak ready]*: What a difference! what a difference! Someone to work for and live for--a home to bring comfort into. That I will do, indeed. I wish they would be quick and come-- *[Listens]*. Ah, there they are now. I must put on my things.

Takes up her hat and cloak. HELMER'S and NORA'S voices are heard outside; a key is turned, and HELMER brings NORA almost by force into the hall. She is in an Italian costume with a large black shawl around her; he is in evening dress and a black domino which is flying open].

6. Attempt any two questions out of the following in 500 words each

(2x10=20)

- How do dolls represent Nora as a character? What is the importance of the title of the play *A Doll's House*?
- Elaborate upon the ending of *A Doll's House*?
- Compare the relationship between Mrs. Linde and Krogstad with that of Nora and Torwald?

Exam Code: 121201

Paper Code: 9173

Programme: Bachelor of Arts (Semester-I)

Course Title: English (Elective)

Course Code: BARL- 1198

Time Allowed: 3 Hours

Max. Marks: 80

Section-A

1. Attempt any three literary terms from the following in approximately 100 words:

Conflict, Imagery, Simile, Conceit, Alliteration.

(3x4=12)

Section-B

2. Attempt any twelve words for transcription from the following :

Off, Clerk, Arch, Gross, Tongue, Sing, Wool, Door, Shame, Plastic, slight, kite, Small,
Day, Bet, Dame

(1x12=12)

Section-C

- 3.(a) Explain any one in the reference to the context in approximately 300 words:

When my mother died I was very young,
And my father sold me while yet my tongue,
Could scarcely cry, "Weep! Weep! Weep!"
So your chimneys I sweep, and in soot I sleep.
There's little Tom Dacre, who cried when his head
That curled like a lamb's back, was shaved, so I said,
"Hush, Tom! never mind it, for when your head's bare,
You know that the soot cannot spoil your white hair."

Or

- (b) A poet could not but be gay,

In such a jocund company:

I gazed—and gazed—but little thought

What wealth the show to me had brought:

For oft, when on my couch I lie,

In vacant or in pensive mood,

They flash upon that inward eye

Which is bliss of solitude;

And then my heart with pleasure fills

And dances with the daffodils.

(1x8=8)

4. Attempt any two questions out of the following in 500 words each

(a) Give a brief summary of the poem "To Autumn".

(b) Write a critical appreciation of the poem "The Daffodils", highlighting its romantic qualities.

(c) Discuss Frost's philosophy in the poem "The Road not Taken"?

(2x10=20)

Section-D

5. (a) Explain anyone in the reference to the context in approximately 300 words

Nora: Yes--yes, of course. Just recall to your mind what these malicious creatures wrote in the papers about papa, and how horribly they slandered him. I believe they would have procured his

dismissal if the Department had not sent you over to inquire into it, and if you had not been so kindly disposed and helpful to him.

HELMER: My little Nora, there is an important difference between your father and me. Your father's reputation as a public official was not above suspicion. Mine is, and I hope it will continue to be so, as long as I hold my office.

NORA: You never can tell what mischief these men may contrive. We ought to be so well off, so snug and happy here in our peaceful home, and have no cares--you and I and the children, Torvald! That is why I beg you so earnestly--

HELMER: And it is just by interceding for him that you make it impossible for me to keep him. It is already known at the Bank that I mean to dismiss Krogstad. Is it to get about now that the new manager has changed his mind at his wife's bidding--

NORA: what if it did?

HELMER: Of course!--if only this obstinate little person can get her way! Do you suppose I am going to make myself ridiculous before my whole staff, to let people think that I am a man to be swayed by all sorts of outside influence? I should very soon feel the consequences of it, I can tell you! And besides, there is one thing that makes it quite impossible for me to have Krogstad in the Bank as long as I am manager.

Or

(b) **HELMER:** That's right. Well, we will share it, Nora, as man and wife should. That is how it shall be. [*Caressing her*]. Are you content now? There! There!--not these frightened dove's eyes! The whole thing is only the wildest fancy!--Now, you must go and play through the Tarantella and practice with your tambourine. I shall go into the inner office and shut the door, and I shall hear nothing; you can make as much noise as you please. [*Turns back at the door*]. And when Rank comes, tell him where he will find me. [*Nods to her, takes his papers and goes into his room, and shuts the door after him*].

NORA: [*bewildered with anxiety, stands as if rooted to the spot and whispers*].

He was capable of doing it. He will do it. He will do it in spite of everything.--No, not that! Never, never! Anything rather than that! Oh, for some help, some way out of it! [*The door-bell rings*]. Doctor Rank! Anything rather than that--anything, whatever it is!

[*She puts her hands over her face, pulls herself together, goes to the door and opens it. RANK is standing without, hanging up his coat. During the following dialogue it begins to grow dark*].

(1x8=8)

6. Attempt any two questions out of the following in 500 words each

- (a) Why did Nora and Helmer go to Italy? What caused Helmer's illness?
- (b) Explain the main themes of the play A Doll's House?
- (c) Give a character sketch of Torvald Helmer?

(2x10=20)

Time Allowed: 3 Hours

Max. Marks: 80

Note:- Attempt five questions in all selecting at least one from each section. Fifth question can be attempted from any section. Each question carries equal (16) marks

Section-A

1. (a) Attempt the following literary terms:

Ballad, Character, Comedy, Conceit

- (b) Attempt the following words for transcription:

Comb, Crèche, gauge, ghost, cat, bat, sow, say

Or

2. (a) Attempt the following literary terms:

Epic, Irony, Plot, Paradox

- (b) Attempt the following words for transcription:

Arch, gross, arch, castle, float, bat, fat, sat

(2x4+1x8=16)

Section-B

3. (a) Explain the following lines with reference to the context:

Gather ye rosebuds while ye may,
 Old time is still a – flying
 And this same flower that smiles today,
 Tomorrow will be dying.
 The glorious lamp of heaven, the sun,
 The higher he's a-getting,
 The sooner will his race be run,
 And nearer he's to setting.

- (b) Attempt the following questions:

- I. Write critical appreciation of the poem "A Red Red Rose".
 II. Summarise the poem "On his Blindness" by John Milton.

Or

4. (a) Analyse the poem "A Red Red Rose" as a poem of eternal love and affection.

- (b) Attempt the following questions:

- I. What are the themes of the poem "The Chimney Sweeper"?
 II. How is the sonnet "My Mistress' Eyes Are Nothing like the Sun" a love sonnet.

(1x8+2x4=16)

Section-C

5. (a) Explain the following lines with reference to the context:

Whene'er I passed her; but who passed without
 Much the same smile? This grew; I gave commands;
 Then all smiles stopped together. There she stands
 As if alive. Will't please you rise? We'll meet
 The company below, then. I repeat;
 The Count your master's known munificence
 Is ample warrant that no just pretense
 Of mine for dowry will be disallowed;
 Though his fair daughter's self, as I avowed
 At starting, is my object. Nay, we'll go
 Together down, sir. Notice Neptune, though,
 Taming a sea-horse, thought a rarity,

(b) Attempt the following questions:

I. summarise the poem 'My Last Duchess'.

II. What do you learn about Ozymandias from the narrative recounted in the poem "Ozymandias".

Or

6. (a) Frost's philosophy in the poem "The Road not Taken". Also summarise the poem.

(b) Attempt the following questions:

I. In the poem "To the Indians Who Died in Africa", discuss the poet's attitude towards war and its impact on human life.

II. Comment on the use of symbolism and imagery used in the poem "The Road not Taken".

(1x8 +4x2=16)

Section-D

7. (a) Explain the following lines with reference to the context:

Nora :[taking her bag]. Ah, Torvald, the most wonderful thing of all would have to happen. Helmer: Tell me what that would be!

Nora: Both you and I would have to be so changed that--. Oh, Torvald, I don't believe any longer in wonderful things happening.

Helmer: But I will believe in it. Tell me? So changed that--?

Nora : That our life together would be a real wedlock. Good bye . (She goes out through the hall.)

Helmer (sinks down on a chair at the door and buries his face in his hands). Nora! Nora!(Looks round, and rises.) Empty. She is gone. (A hope flashes across his mind.) The most wonderful thing of all---?

(b) Attempt the following questions:

I How does Nora feel about her past?

II How did Nora manage to save her husband's life?

Or

8. (a) Explain the following lines with reference to the context:

Torvald : My little Nora, there is an important difference between your father and me. Your father's reputation as a public official was not above suspicion. Mine is, and I hope it will continue to be so, as long as I hold my office

Nora : You never can tell what mischief these men may contrive. We ought to be so well off, so snug and happy here in our peaceful home, and have no cares--you and I and the children, Torvald! That is why I beg you so earnestly--

Helmer: And it is just by interceding for him that you make it impossible for me to keep him. It is already known at the Bank that I mean to dismiss Krogstad. Is it to get about now that the new manager has changed his mind at his wife's bidding—

Nora : And what if it did?

Helmer : Of course!--if only this obstinate little person can get her way! Do you suppose I am going to make myself ridiculous before my whole staff, to let people think that I am a man to be swayed by all sorts of outside influence? I should very soon feel the consequences of it, I can tell you! And besides, there is one thing that makes it quite impossible for me to have Krogstad in the Bank as long as I am manager.

(b) Attempt the following questions :

I. Why does Krogstad want to blackmail Nora? Discuss.

II Give a character sketch of Krogstad.

(1x8 +4x2=16)

Exam Code:121201

Paper Code: 1141

Programme : Bachelor of Arts

SEMESTER - I

Course Title – Punjabi Elective

Course Code: BARL -1208

Time Allowed 3 hours

Max Marks- 70

ਨੋਟ : ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।
ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 14 ਅੰਕ ਹਨ।

ਸੈਕਸ਼ਨ - I

1. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਵਿ ਟੋਟਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਓ) ਉਹੀ ਪੰਜ ਤੱਤ ਦੀ ਕਾਇਆ

ਮੈਂ ਉਹੀਉ ਨਾਰ ਦ੍ਰੋਪਦੀ

ਅਜ ਜੁਆ ਖੇਡਣ ਆਈ

ਪੰਜ ਤੱਤ ਪਰਣਾਈ.....

ਅ) ਹਰ ਮਾਨਵ ਪੈਰੰਬਰ ਦੇ ਤੁੱਲ ਏਥੇ,

ਹਰ ਇਕ ਹੁਸਨ ਪਰੀ ਦੇ ਜੋਬਨ ਜੇਹਾ।

ਕੌਣ ਹੈ ਹੈਲਨ?

ਜਿਸਦੀ ਛੇਹ ਤੋਂ ਮਹਾ ਮਰਦ ਮੁਸਕਰਾਇਆ।

7+7=14ਅੰਕ

2. ਮੱਤਾਂ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਸਾਰ ਲਿਖੋ।

14 ਅੰਕ

ਸੈਕਸ਼ਨ - II

3. 'ਪਿੰਜਰ' ਨਾਵਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਲਿਖੋ।

4. 'ਪਿੰਜਰ' ਨਾਵਲ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦਾ ਪਾਤਰ ਚਿਤਰਨ ਕਰੋ

ਓ) ਪੂਰੇ

ਅ) ਰਸ਼ੀਦਾ

14 ਅੰਕ

ਸੈਕਸ਼ਨ - III

5. ਧੁਨੀ ਸੰਪਰਦਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਦੱਸੋ।

6. ਰਸ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੋ।

14 ਅੰਕ

ਸੈਕਸ਼ਨ - IV

7. ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ, ਸਮਾਨਅਰਥਕ ਤੇ ਬਹੁਅਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਵੰਨਗੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

8. ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਪੋਹ ਤੇ ਸਫੋਟ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸੋ।

14 ਅੰਕ

ਸਮਾਂ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ

ਕੁਲ ਅੰਕ-80

ਨੋਟ- ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੁਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 16 ਅੰਕ ਹਨ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-A

1. ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਬੰਦਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ-

- ੳ) ਡਾਲੀ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਨ ਸਾਨੂੰ, ਅਸਾਂ ਹੱਟ ਮਹਿਕ ਦੀ ਲਾਈ
ਲਖ ਗਾਹਕ ਜੇ ਸੁੰਘੇ ਆਕੇ, ਖਾਲੀ ਕੋਇ ਨ ਜਾਈ
ਤੂੰ ਜੇ ਇਕ ਤੋੜਕੇ ਲੈ ਗਿਓਂ, ਇਕ ਰਹਿ ਜਾਸਾਂ,
ਉਹ ਭੀ ਪਲਕ ਝਲਕ ਦਾ ਮੇਲਾ, ਰੂਪ ਮਹਿਕ ਨਸ ਜਾਸੀ।
- ਅ) ਕੁਝ ਰੁੱਖ ਮੈਨੂੰ, ਪੁੱਤ ਲਗਦੇ ਨੇ, ਕੁਝ ਰੁੱਖ ਲਗਦੇ ਮਾਵਾਂ
ਕੁਝ ਰੁੱਖ ਨੂੰਹਾਂ ਧੀਆਂ ਲਗਦੇ, ਕੁਝ ਰੁੱਖ ਵਾਂਗ ਭਰਾਵਾਂ
ਕੁਝ ਰੁੱਖ ਮੇਰੇ ਬਾਬੇ ਵਾਕਣ, ਪੱਤਰ ਟਾਵਾਂ ਟਾਵਾਂ
ਕੁਝ ਰੁੱਖ ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਵਰਗੇ ਚੂਰੀ ਪਾਵਣ ਕਾਵਾਂ।
- ੲ) ਨੀ ਅਜ ਕੋਈ ਆਇਆ ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ,
ਤਕਣ ਚੰਨ ਸੂਰਜ ਢੁਕ ਢੁਕ ਨੇੜੇ।
ਲਸੇ ਨੀ ਉਹਦਾ ਮੱਥਾ ਤਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ
ਆਇਆ ਨੀ ਖੋਰੇ ਅੰਬਰ ਘੁੰਮ ਘੁੰਮ ਕਿਹੜੇ।
- ਸ) ਜੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰ ਪਏ ਹੋ ਦੇਸਤੇ, ਮੁਸ਼ਿਕਲਾਂ ਤੇ ਔਕੜਾਂ ਤੋਂ ਡਰੇ
ਜਦ ਰੁਕੇ ਤਾਂ ਨਕਸ਼ ਬਣਕੇ ਹੀ ਰੁਕੇ, ਜਦ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਾਂਗੂੰ ਤੁਰੇ।
ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ, ਰਸਤਿਆਂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਨਾ ਜੇਕਰ ਫਟੇ।

2. 'ਕੰਬਦੀ ਕਲਾਈ' ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਸਾਰ ਲਿਖੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ -B

3. 'ਪਿੰਜਰ' ਨਾਵਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
4. 'ਪਿੰਜਰ' ਨਾਵਲ ਦੀ ਪਾਤਰ ਉਸਾਰੀ ਸੰਬੰਧੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ -C

5. 'ਧੁਨੀ' ਸੰਪਰਦਾਇ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
6. ਕੀ ਰਸ ਨੂੰ ਕਾਵਿ ਦੀ ਆਤਮਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਉੱਤਰ ਦਲੀਲਾਂ ਸਹਿਤ ਦਿਓ।

ਸੈਕਸ਼ਨ - D

7. ਬਹੁਅਰਥਕ ਤੇ ਸਮਾਨਅਰਥਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਸਹਿਤ ਉੱਤਰ ਦਿਓ।
8. ਸ਼ਬਦਾ ਦੇ ਅਰਥ ਸੰਬੰਧੀ ਸਫੇਟ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?

Exam Code: 121201

Paper Code: 9125

Programme: Bachelor of Arts (Semester-I)

Course Title: English (Compulsory)

Course Code: BARL – 1212

Time Allowed: 3 hrs

Max. Marks: 40

Section-A

I. Attempt any ten of the following:

(1x10=10)

(A) Use the following verbs to complete the sentences. Sometimes you need the negative:

Go, rise, make, flow,
Enjoy

1. The earth..... round the sun.
2. The sun..... in the east.
3. Bees..... honey.
4. The river Amazon..... into the Atlantic Ocean.
5. She..... Playing the Piano.

(B) Put in 'been' or 'gone'.

1. James is on holiday. He's..... to Italy.
2. Hello! I've just..... to the shops. I've bought lots of things.
3. Tom has..... out. He'll be back in about an hour.
4. Alice isn't here at the moment. She's .....to the shop to get a newspaper.
5. 'Are you going to the bank?' No, I've already..... to the bank'

(C) Complete the sentences using the following verbs in the correct forms:

Write, sell, threw, catch, teach,
shut

1. Mozart..... more than 600 pieces of music.
2. We couldn't afford to keep our car, so we.....it.
3. Joe..... the ball to Sue, who.....it.
4. 'How did you learn to drive?' 'My father ..... me.
5. It was cold, so I.....the window.

Section-B

Q. 2. Write a paragraph on one of the following topics in about 150 words:

(1x5=5)

- I. Life in a village
- II. Problem of unemployment

Q. 3. Translate the following paragraph in English:

(1x5=5)

संघर्ष के मार्ग में अकेला ही चलना पड़ता है। कोई बाहरी शक्ति आपकी सहायता नहीं करती है। परिश्रम, दृढ़ इच्छा शक्ति व लगन आदि मानवीय गुण व्यक्ति को संघर्ष करने और जीवन में सफलता प्राप्त करने का मार्ग प्रशस्त करते हैं। दो महत्वपूर्ण तथ्य स्मरणीय हैं – प्रत्येक समस्या अपने साथ संघर्ष लेकर आती है। प्रत्येक संघर्ष के गर्भ में विजय निहित रहती

ਹੈ। ਏਕ ਅਘਾਪਕ ਚੋੜਨੇ ਵਾਲੇ ਅਪਨੇ ਛਾਤਰਾਂ ਕੋ ਧਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿਯਾ ਥਾ – ਤੁਮ੍ਹੇਂ ਜੀਵਨ ਮੇਂ ਸਫਲ ਹੋਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਸਮਸ਼ਿਆਓਂ ਸੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨੇ ਕੋ ਅਘਾਸ ਕਰਨਾ ਹੋਗਾ। ਹਮ ਕੋਓਂ ਭੀ ਕਾਰਧ ਕਰੇਂ, ਸਰਵੋੱਚ ਸ਼ਿਖਰ ਪਰ ਪਹੁੰਚਨੇ ਕਾ ਸੰਕਲਪ ਲੇਕਰ ਚਲੇਂ। ਸਫਲਤਾ ਹਮੇਂ ਕੁਭੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਸਮਸ਼ਤ ਗ੍ਰੰਥੀਂ ਔਰ ਮਹਾਪੁਰੁਸ਼ੀਂ ਕੇ ਅਨੁਭਵੀਂ ਕੋ ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼ ਧਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘਰਸ਼ ਸੇ ਡਰਨਾ ਅਥਵਾ ਤਸਸੇ ਵਿਸ਼ੁਖ ਹੋਨਾ ਅਹਿਤਕਰ ਹੈ, ਮਾਨਵ ਧਰਮ ਕੇ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ ਹੈ ਔਰ ਅਪਨੇ ਵਿਕਾਸ ਕੋ ਅਨਾਵਸ਼ਧਕ ਰੂਪ ਸੇ ਭਾਧਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਆਪ ਜਾਗਿਏ, ਤਠਿਏ ਵਫ਼-ਸੰਕਲਪ ਔਰ ਤਸ਼ਾਹ ਏਵੰ ਸਾਹਸ ਕੇ ਸਾਥ ਸੰਘਰਸ਼ ਰੂਪੀ ਵਿਜਧ ਰਥ ਪਰ ਚੜ੍ਹਿਏ ਔਰ ਅਪਨੇ ਜੀਵਨ ਕੇ ਵਿਕਾਸ ਕੀ ਭਾਧਾਓਂ ਰੂਪੀ ਸ਼ਤ੍ਰੁਓਂ ਪਰ ਵਿਜਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਜਿਏ।

Or

ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਰਾਹ ਇਕੱਲਿਆਂ ਹੀ ਤੁਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਤਾਕਤ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮਰਪਣ ਆਦਿ ਮਨੁੱਖੀ ਗੁਣ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ - ਹਰ ਸਮੱਸਿਆ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ - ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਲਈ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਜੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਉੱਚੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਫਲਤਾ ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਸਾਰੇ ਧਰਮ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟਕਰਾਅ ਤੋਂ ਡਰਨਾ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜਨਾ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ, ਮਨੁੱਖੀ ਧਰਮ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜਾ ਸਾਡੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਗੋ, ਉਠੋ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦੇ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਜਿੱਤ ਰੱਥ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਦਿਓ।

Section-C

Q. 4. Attempt any one in about 300 words:

(1x6=6)

- Whom does Iona tell the story of his son's death and why? (The Lament)
- What story does Bachelor tell the children? (The Story Teller)

Q. 5. Attempt any two in about 50 words each:

(2x2=4)

- Write a character sketch of Madame Orielle. (The Umbrella)
- Write a brief note on the narrator's experience in the "The Luncheon". (The Luncheon)
- What is the reputation of Gheesu and Madhav in the village? (The Shroud)

Section-D

Q. 6. Attempt any one in about 300 words:

(1x6=6)

- How Grimsdyke's life was deeply influenced by the power of women? (The Power of Women)
- Discuss the ideas about Democracy in 'A Dialogue on Democracy'.

Q. 7. Attempt any two in about 50 words each:

(2x2=4)

- Why is a spendthrift likely to have too many friends? (On Spendthrifts)
- What does the declaration say about marriage and family? (Universal Declaration of Human Rights)
- How could the author be useful from the medical point of view? (Symptoms)

Programme : Bachelor of Arts Semester - I
Course Title : Hindi (Elective) (Adhunik Kavita, Vyakaran तथा Anuvad)
Course Code: BARL-1268

Time Allowed : 3 Hours

Maximum Marks: 70

प्रश्न-पत्र चार भागों में विभाजित है। प्रत्येक भाग में से 1-1 प्रश्न का उत्तर देना अनिवार्य है। पांचवां प्रश्न किसी भी भाग से कर सकते हैं। कुल 5 प्रश्नों के उत्तर दें।

भाग-क

1. (क) सप्रसंग व्याख्या करें -
 दो पथ, □ संयम और संयम है तुम्हें अब सब कहीं,
 पहले अशुभ है दूसरा शुभ है इसे भूलो नहीं।
 पर मन प्रथम की ओर ही तुमको झुकावेगा अभी,
 यदि तुम ना संभालोगे अभी तो फिर ना संभालोगे कभी।

7

(ख) सप्रसंग व्याख्या करो -
 योग्य जन जीता है, पश्चिम की उक्ति नहीं
 गीता है - गीता है। स्मरण करो बार-बार
 जागो फिर एक बार। .....
 सब माया, माया है,
 मुक्त हो सदा ही तुम
 बाधा-विहीन बंध छंद ज्यों
 डूबे आनंद में सच्चिदानंद रूप।

7

2. (क) सप्रसंग व्याख्या करो -
 कोमल बालक मरे यहां गोली खाकर
 कलियां उनके लिए गिरना थोड़ी लाकर।
 आशाओं से भरे हृदय भी छिन्न हुए हैं
 अपने प्रिय परिवार देश से भिन्न हुए हैं।

7

(ख) ले चल वहां भुलावा देकर,
 मेरे नाविक ! धीरे धीरे।
 जिस निर्जन में सागर लहरी,
 अंबर के कानों में गहरी-
 निश्छल प्रेम कथा कहती हो
 तज कोलाहल की अवनी रे।

7

भाग - ख

3. मैथलीशरण गुप्त का साहित्यिक परिचय दें । 14
4. झांसी की रानी 'कविता का सार एवं उद्देश्य लिखें 14

भाग - ग

5. संज्ञा की परिभाषा देते हुए विस्तारपूर्वक उसके भेदों की चर्चा करें। 14
6. विशेषण की परिभाषा देते हुए विस्तारपूर्वक उसके भेदों की चर्चा करें । 14

भाग - घ

7. निम्नलिखित शब्दों का हिन्दी में अनुवाद करें

1. Assurance
2. Bonafide
3. Capacity
4. Correspondence
5. Commission
6. Democracy
7. Estimate
8. Faculty
9. Governor
10. Homage
11. Increment
12. Joint
13. Majority
14. Notification

14

8.
क) आपके मुहल्ले में चोरी की घटनाएं बहुत होने लगी हैं, नगर के पुलिस अधीक्षक को मुहल्ले की सुरक्षा के लिए पत्र लिखें 7
ख) अपने महाविद्यालय महाविद्यालय के प्राचार्य को फीस माफी के लिए आवेदन पत्र लिखें। 7

Exam Code: 121201

Paper Code: 1123

Programme: Bachelor of Arts (Semester-I)

Course Title: History (History of India upto C. 1000)

Course Code - BARL-1273 ✓

Examination Time: 3 Hours

Theory: 70

NOTE: Attempt three questions, selecting one question from first three Units in about 1000 words. Attempt both questions from Unit IV. Each question will carry 14 marks.

UNIT I

1. Describe the social, economic and religious life of Indus Valley People.
2. Discuss the various theories regarding the original Home of Aryans. Which of these theories is most plausible.

UNIT II

3. Write about the life and teachings of Lord Mahavira.
4. Discuss Ashoka's Dhamma or Law of Piety. Explain its main principles.

UNIT III

5. Give a brief account of the achievements of Samudragupta.
6. Give an account of the salient features of administration of Cholas

UNIT IV

(COMPULSORY UNIT / ATTEMPT BOTH QUESTIONS)

7. Answer any Seven questions in 20-25 Words, Each question will carry 2 marks. (7X2=14)

- i. Write any two significances of ancient Indian history.
- ii. What is meant by historical sense?
- iii. Which is the oldest Veda which gives information about vedic Aryans. How many mantras does it have?
- iv. Which were the Gods and Goddesses of Indus People?
- v. What is meant by the word Varna?
- vi. Which four types of crops did the Aryan cultivate?
- vii. What is meant by Mohenjodaro?
- viii. Name the four Ashrams.
- ix. What type of material is given in Artharveda?
- x. Where was great Bath found? What were its dimensions?

8. Locate any Seven places on the political map of India and explain their importance in four lines (Each correct answer with explanation will carry 2 marks. (7X2=14)

Kalibangan, Rajgir, Sanghol, Kanauj, Lothal, Taxila, Magadha, Gandhara, Thanesar and Patilaputra

Hindi Version

ध्यान दें: पहली तीन इकाइयों में से एक प्रश्न का चयन करते हुए, लगभग 1000 शब्दों में तीन प्रश्न करें। इकाई IV से दोनों प्रश्नों का उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न 14 अंक का होगा।

यूनिट I

1. सिंधु घाटी के लोगों के सामाजिक, आर्थिक और धार्मिक जीवन का वर्णन करें।
2. आर्यों के मूल निवास के संबंध में विभिन्न सिद्धांतों की चर्चा करें। इनमें से कौन सा सिद्धांत सबसे अधिक प्रशंसनीय है।

यूनिट II

3. भगवान महावीर के जीवन और शिक्षाओं के बारे में लिखें।
4. अशोक के धम्म या धर्मपरायणता के नियम की चर्चा करें। इसके मुख्य सिद्धांत बताइये।

यूनिट III

5. समुद्रगुप्त की उपलब्धियों का संक्षिप्त विवरण दीजिए।
6. चोलों के प्रशासन की प्रमुख विशेषताओं का विवरण दीजिए।

यूनिट IV

(अनिवार्य इकाई / दोनों प्रश्न हल करें)

7. किन्हीं सात प्रश्नों का उत्तर 20-25 शब्दों में दें। प्रत्येक प्रश्न 2 अंक का होगा। (7X2=14 अंक)

- i. प्राचीन भारतीय इतिहास के कोई दो महत्व लिखिए।
- ii. ऐतिहासिक बोध से क्या तात्पर्य है?

- iii. वैदिक आर्यों के बारे में जानकारी देने वाला सबसे प्राचीन वेद कौन सा है? इसमें कितने मंत्र हैं?
- iv. सिन्धु लोगों के देवी-देवता कौन-कौन से थे?
- v. वर्ण शब्द का क्या अर्थ है?
- vi. आर्य कौन सी चार प्रकार की फसलें उगाते थे?
- vii. मोहनजोदड़ो से क्या तात्पर्य है?
- viii. चार आश्रमों के नाम बताइये।
- ix. अथर्ववेद में किस प्रकार की सामग्री दी गई है?
- x. महान स्नानागार कहाँ पाया गया था? इसके आयाम क्या थे?

8. भारत के राजनीतिक मानचित्र पर किन्हीं सात स्थानों का पता लगाएँ और उनके महत्व को चार पंक्तियों में समझाएँ (स्पष्टीकरण सहित प्रत्येक सही उत्तर के लिए 2 अंक होंगे) (7X2=14 Marks)

कालीबंगन, राजगीर, संघोल, कनौज, लोथल, तक्षशिला, मगध, गांधार, थानेसर और पाटलिपुत्र

Punjabi Version

ਨੋਟ: ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣ ਕੇ, ਲਗਭਗ 1000 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਯੂਨਿਟ IV ਤੋਂ ਦੋਵੇਂ ਸਵਾਲ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 14 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।

ਯੂਨਿਟ I

1. ਸਿੰਧੂ ਘਾਟੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
2. ਆਰੀਅਨਜ਼ ਦੇ ਮੂਲ ਘਰ ਸੰਬੰਧੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ II

3. ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

4. ਅਸ਼ੋਕ ਦੇ ਧੰਮ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਇਸਦੇ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ III

5. ਸਮੁੰਦਰਗੁਪਤ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵਾ ਦਿਓ।

6. ਚੋਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਓ।

ਯੂਨਿਟ IV

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਇਕਾਈ/ਦੇਵੇਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ)

7. ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੱਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ 20-25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ। ਹਰੇਕ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ। (7X2=14 ਅੰਕ)

- i. ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਮਹੱਤਵ ਲਿਖੋ।
- ii. ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- iii. ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਵੇਦ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਜੋ ਵੈਦਿਕ ਆਰੀਅਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਮੰਤਰ ਹਨ?
- iv. ਸਿੰਧ ਲੋਕ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਅਤੇ ਦੇਵਤੇ ਕਿਹੜੇ ਸਨ?
- v. ਵਰਣ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
- vi. ਆਰੀਅਨ ਕਿਹੜੀਆਂ ਚਾਰ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਸਨ?
- vii. ਮੋਹੰਜੋਦੜੋ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- viii. ਚਾਰ ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
- ix. ਅਰਥਰਵੇਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ?
- x. ਮਹਾਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਿੱਥੇ ਮਿਲਿਆ? ਇਸ ਦੇ ਮਾਪ ਕੀ ਸਨ?

8. ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਤ ਸਥਾਨ ਲੱਭੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਓ (ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ) (7X2=14 Marks)

ਕਾਲੀਬਾਂਗਨ, ਰਾਜਗੀਰ, ਸੰਘੇਲ, ਕਨੈਜ, ਲੇਥਲ, ਤਕਸ਼ਿਲਾ, ਮਗਧ, ਗੰਧਾਰ, ਥਾਨੇਸਰ ਅਤੇ ਪਾਟਿਲਪੁਤਰ।

Programme: Bachelor of Arts Semester-I
Course Title: Human Rights (Conceptual Understanding of Human Rights and Duties)
Course Code-BARL-1295 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks : 70

Note: Candidates are required to attempt five questions, selecting at least one question from each section. The fifth question may be attempted from any Section. Each question carries 14 marks.

Section A

Q1. Discuss in Detail about Evolution of Human Rights.

मानव अधिकारों के विकास के बारे में विस्तार से चर्चा करें।

Q2. Write about classification of Human Rights.

मानवाधिकारों के वर्गीकरण के बारे में लिखें।

Section B

Q3. Write about Human Duties and discuss about Nature of Human Duties.

मानवीय कर्तव्यों के बारे में लिखें और मानव कर्तव्यों की प्रकृति के बारे में चर्चा करें।

Q4. Discuss relationship between Rights and Duties.

अधिकारों और कर्तव्यों के बीच संबंध पर चर्चा करें।

Section C

Q5. Write a note on liberal Theory of Human Rights.

मानवाधिकार के उदारवादी सिद्धांत पर एक नोट लिखें।

Q6. Discuss briefly different theories of Human Rights.

मानवाधिकार के विभिन्न सिद्धांतों पर संक्षेप में चर्चा करें।

Section D

Q7. Write a note on Marxian theory of Human Rights.

मानवाधिकार के मार्क्सवादी सिद्धांत पर एक नोट लिखें।

Q8. Give Feministic theory of Human Rights.

मानवाधिकार का नारीवादी सिद्धांत दीजिए।

Exam Code: 121201

Paper Code: 9135

Programme: Bachelor of Arts (Semester-I)
Course Title: Human Rights (Conceptual Understanding of Human Rights and Duties)

Course Code-BARL-1295 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 80

Note: Candidates are required to attempt five questions in all, selecting at least one question from each section. The fifth question can be attempted from any Section. Each question carries 16 marks.

Section-A

- Q1. Discuss in Detail about Evolution of Human Rights.
मानव अधिकारों के विकास के बारे में विस्तार से चर्चा करें।
- Q2. Write about classification of Human Rights.
मानवाधिकारों के वर्गीकरण के बारे में लिखें।

Section-B

- Q3. Write about Human Duties and discuss about Nature of Human Duties.
मानवीय कर्तव्यों के बारे में लिखें और मानव कर्तव्यों की प्रकृति के बारे में चर्चा करें।
- Q4. Discuss relationship between Rights and Duties.
अधिकारों और कर्तव्यों के बीच संबंध पर चर्चा करें।

Section-C

- Q5. Write a note on liberal Theory of Human Rights.
मानवाधिकार के उदारवादी सिद्धांत पर एक नोट लिखें।
- Q6. Discuss briefly different theories of Human Rights.
मानवाधिकार के विभिन्न सिद्धांतों पर संक्षेप में चर्चा करें।

Section-D

- Q7. Write a note on Marxian theory of Human Rights.
मानवाधिकार के मार्क्सवादी सिद्धांत पर एक नोट लिखें।
- Q8. Give Feministic theory of Human Rights.
मानवाधिकार का नारीवादी सिद्धांत दीजिए।

Exam Code: 121201

Paper Code: 1136

Programme: Bachelor of Arts (Semester – I)

Course Title: Philosophy (Elementary Philosophy)

Course Code: BARL- 1377

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 70

Note: Candidates are required to attempt five questions in all, selecting at least one question from each section. The fifth question may be attempted from any section. Each question carries 14 marks.

Section A

- Q1. Give a brief introduction of philosophy and explain its Branches. (14)
Q2. Discuss the relation between Religion and Philosophy. Explain its Philosophical perspective. (14)

Section B

- Q3. Discuss the factors strengthening World Peace and explain the factors disturbing the World Peace. (14)
Q4. Explain the social problems of Gender and Casteism. Suggest remedies to overcome it. (14)

Section C

- Q5. Explain Ethical concept of Sangat, Pangat and Sarbat Da Bhala in Sikh Philosophy. (14)
Q6. Explain Gandhi's concept of Ahinsa and Satyagraha. (14)

Section D

- Q7. Illustrate the relationship between Culture and Civilization. (14)
Q8. Define Civilization and discuss its different components. (14)

(HINDI VERSION)

नोट: प्रत्येक खंड में से कम से कम एक प्रश्न का चयन करते हुए, पांच प्रश्न करें। पांचवां प्रश्न किसी भी खंड से किया जा सकता है। प्रत्येक प्रश्न 14 अंक का होगा।

Section A

- Q1. दर्शन का संक्षिप्त परिचय दीजिए तथा इसकी शाखाओं की व्याख्या कीजिए। (14)
- Q2. धर्म और दर्शन के बीच संबंध की विवेचना कीजिए। इसके नैतिक दृष्टिकोण की व्याख्या कीजिए। (14)

Section B

- Q3. विश्व शांति को सुदृढ़ करने वाले कारकों की व्याख्या कीजिए तथा विश्व शांति को भंग करने वाले कारकों की विवेचना कीजिए। (14)
- Q4. लिंग और जातिवाद की सामाजिक समस्याओं की व्याख्या कीजिए। इससे निजात पाने के उपाय सुझाएं। (14)

Section C

- Q5. सिख दर्शन में संगत, पंगत और सरबत दा भला की नैतिक अवधारणा की व्याख्या करें। (14)
- Q6. गांधीजी की अहिंसा और सत्याग्रह की अवधारणा को समझाइये। (14)

Section D

- Q7. संस्कृति और सभ्यता के बीच संबंधों पर चर्चा करें। (14)
- Q8. सभ्यता की परिभाषा दीजिए तथा इसके विभिन्न घटकों की विवेचना कीजिए। (14)

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 80

Note: Attempt five questions in all, selecting at least one question from each section. The fifth question can be attempted from any section. Each question carries 16 marks.

Section-A

- Q1. Give a brief introduction of philosophy and explain its Branches.
दर्शन की परिभाषा, अर्थ और शाखाओं की व्याख्या करें।
- Q2. Discuss the relation between Religion and Philosophy.
Explain its Philosophical perspective.
धर्म और दर्शन के बीच संबंध की विवेचना कीजिए। इसके नैतिक दृष्टिकोण की व्याख्या कीजिए।

Section-B

- Q3. Discuss the factors strengthening World Peace and explain the factors disturbing the World Peace.
विश्व शांति को भंग करने वाले कारकों की विवेचना कीजिए तथा विश्व शांति को सुदृढ़ करने वाले कारकों की व्याख्या कीजिए।
- Q4. Explain the social problems of Gender and Casteism. Suggest remedies to overcome it.
लिंग और जातिवाद की सामाजिक समस्याओं की व्याख्या कीजिए। इससे निजात पाने के उपाय सुझाएं।

Section-C

- Q5. Explain Ethical concept of Sangat, Pangat and Sarbat Da Bhala in Sikh Philosophy.
संगत, पंगत और सरबत दा भला की गुरु नानक की दार्शनिक अवधारणा की व्याख्या करें।
- Q6. Explain Gandhi's concept of Ahimsa and satyagraha.
गांधी की अहिंसा की अवधारणा पर चर्चा करें।

Section-D

- Q7. Illustrate the relationship between Culture and Civilization.
संस्कृति और सभ्यता के बीच संबंधों पर चर्चा करें।
- Q8. Define Civilization and discuss its different components.
सभ्यता की परिभाषा दीजिए तथा इसके विभिन्न घटकों की विवेचना कीजिए।

Exam Code: 121201

Paper Code: 1132

Programme: Bachelor of Arts (Semester: I)

Course Title: Political Science

(Political Theory-I)

Course Code: BARL-1406 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 70

Note: Candidates are required to attempt five questions out of 8, selecting at least one question from each section. The fifth question may be attempted from any Section. Each question carries fourteen marks.

Section A

1. Write a note on Modern View of Political Science.
राजनीति विज्ञान के आधुनिक दृष्टिकोण पर नोट लिखें।
ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
2. Write about Relationship of Political Science with Psychology and Sociology.
राजनीति विज्ञान का मनोविज्ञान और समाजशास्त्र से संबंध के बारे में लिखें।
ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

Section B

3. Write about Hobbes Views on origin of State.
ਰਾਜ ਦੀ ਉਤਪਤੀ 'ਤੇ ਹੱਬਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
4. Write about Marxian Theory about Origin of State.
ਰਾਜ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

Section C

5. Write about liberal Views about State.
ਰਾਜ ਦੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
6. Discuss about Gandhian Views on State.
ਰਾਜ 'ਤੇ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

Section D

7. Write a note on limited theory Sovereignty.
ਸੀਮਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਸੰਪ੍ਰਭੁਤਾ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
8. Write about Monistic theory of Sovereignty.
ਸੰਪ੍ਰਭੁਤਾ ਦੇ ਮੋਨਿਸਟਿਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

For Reappear Candidates only (2023-24)

Exam Code: 121201

Paper Code: 9136

Programme: Bachelor of Arts (Semester: I)

Course Title: Political Science (Political Theory-I)

Course Code: BARL-1406 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 80

Note: Attempt five questions in all, selecting at least one question from each section. Fifth question can be attempted from any Section. Each question carries 16 marks.

Section-A

1. Write a note on Modern View of Political Science ?

ਰਾਜਨੀਤਿ ਵਿਜ਼ਾਨ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਪਰ ਏਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ?

ਵਿਰਥੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ?

2. Write about Relationship of Political Science with Psychology and Sociology?

ਰਾਜਨੀਤਿ ਵਿਜ਼ਾਨ ਕਾ ਮਨੋਵਿਜ਼ਾਨ ਔਰ ਸਮਾਜਸ਼ਾਸਤਰ ਸੇ ਸੰਬੰਧ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਲਿਖੋ?

ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ?

Section-B

3. Write about Hobbes Views on origin of State ?

ਰਾਜ ਦੀ ਉਤਪਤਿ ਪਰ ਹੱਬਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਲਿਖੋ?

ਰਾਜ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਬਾਰੇ ਹੱਬਿਟ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ?

4. Write about Marxian Theory about Origin of State?

ਰਾਜ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ?

ਰਾਜ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਬਾਰੇ ਮਾਰਕਸੀਅਨ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ?

Section-C

5. Write about liberal Views about State?

ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ?

ਰਾਜ ਬਾਰੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ?

6. Discuss about Gandhian Views on State?

ਰਾਜ ਪਰ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?

ਰਾਜ ਬਾਰੇ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ?

Section-D

7. Write a note on limited theory Sovereignty?

ਸੀਮਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਸੰਪ੍ਰਭੂਤਾ ਪਰ ਏਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ?

ਲਿਮਟਿਡ ਸਿਧਾਂਤ (ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ) ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ? ?

8. Write about Monistic theory of Sovereignty?

ਸੰਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ?

ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੇ ਮੋਨਿਸਟਿਕ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ?

Programme: Bachelor of Arts Semester-I
Course Title: Public Administration (Administrative Theory)
Course Code-BARL-1414 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 70

Note: Candidates are required to attempt five questions, selecting at least one question from each section. The fifth question may be attempted from any Section. Each question carries 14 marks.

SECTION A

Q1. Define Public Administration. Discuss about its scope.

लोक प्रशासन को परिभाषित करें. इसके दायरे के बारे में चर्चा करें?

Q2. Write a detailed note on the concept of Good Governance.

सुशासन की अवधारणा पर एक विस्तृत टिप्पणी लिखें।

SECTION B

Q3. Define organization and write about features of Informal Organization.

संगठन को परिभाषित करें और अनौपचारिक संगठन की विशेषताओं के बारे में लिखें।

Q4. Write a detailed note on Hierarchy.

पदानुक्रम पर एक विस्तृत नोट लिखें।

SECTION C

Q5. What are powers and functions of chief executive in an organization?

किसी संगठन में मुख्य कार्यकारी की शक्तियाँ और कार्य क्या हैं?

Q6. Write merit and demerits of delegated legislation

प्रत्यायोजित विधान के गुण एवं दोष लिखिए।

SECTION D

Q7. Define leadership write about its characteristics and its role.

नेतृत्व को परिभाषित करें. इसकी विशेषताओं और इसकी भूमिका के बारे में लिखें।

Q8. What do you understand by Communication? Discuss about its types.

संचार से आप क्या समझते हैं? इसके प्रकारों के बारे में चर्चा करें?

Bachelor of Arts (Semester-I)
Course Title - Punjabi (Compulsory)
Course Code: BARL- 1421

Time Allowed 3 hours

Max Marks- 80

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਚਾਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 16 ਅੰਕ ਹਨ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-I

1. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਵਿ-ਟੋਟਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ-
ਓ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਪਿਆ ਪਰਚਾਉਂਦਾ ਏ
ਉਸਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਪਰਤਾ ਲਿਆ ਹੈ।
ਮਾਰੇ ਕੁਬਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕੇ ਇਹ ਗਯਾਨ ਗੋਲੀ,
ਬੂਹੇ ਵੜਦਿਆਂ ਜਿੰਨ੍ਹੇ ਭਰਮਾ ਲਿਆ ਹੈ।
ਉਧੇ ਕੋਰਤੂ ਮੇਠ ਵਿਚ ਮੋਹ ਪਾ ਕੇ
ਅਸਾਂ ਆਪਣਾ-ਆਪ ਗੁਆ ਲਿਆ ਹੈ।
ਅ) ਜੰਗ ਵਿੱਚੋਂ ਲੜ ਕੇ ਸਿਪਾਹੀ ਮੇਰੇ ਆਉਣਗੇ
ਚੰਦਾਂ ਦਿਆਂ ਚਿਹਰਿਆਂ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਚੰਦ ਮੁਸਕਰਾਉਣਗੇ
ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰੂ ਖੁਸ਼ੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ
ਚੁੰਮ ਚੁੰਮ ਰੱਖੇ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕਲਗੀਧਰ ਜੁਝਾਰ ਦੀ।
ਕੂਲੇ ਕੂਲੇ ਹੱਥ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੋਰੀਆਂ
ਕੱਲ ਨੇ ਸਵੇਰ ਦੀਆਂ ਜੋੜੀਆਂ ਮੈਂ ਤੇਰੀਆਂ।
ਗਲਤੀ ਵੀ ਹੁਣ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੇ
2. ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਲਿਖੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-II

3. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਸਾਰ ਲਿਖੋ।
4. ਰਾਣੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਬਾਈ ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਸਾਰ ਲਿਖੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-III

5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਪੈਰਾ ਰਚਨਾ ਕਰੋ।
1. ਦਹੇਜ ਪ੍ਰਥਾ 2. ਸਮਾਂ 3. ਰਾਜਨੀਤੀ
6. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ।
ਨੈਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਧਰਮ ਦੀ ਮੂਰਤ ਸਨ ਉਸਰ ਰਹੇ ਨਵੇਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਤਮ ਤਿਆਗ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਸਬਕ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸੀਸ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸਨ। ਸੰਗਤ, ਪੰਗਤ, ਸੰਗਠਨ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਥਾਨ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਥਿ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਸੰਜਮ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਨੂੰ ਨੈਨਿਧਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਅਮੁਲ ਵਿਰਸਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਮੁਲ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਓਟ ਉੱਤੇ ਅਟੱਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਆਪ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ।
1. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੰਥ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ?
2. ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ?
3. ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਅਮੁਲ ਵਿਰਸਾ ਕੀ ਸੀ ?
4. ਪੈਰੇ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਲਿਖੋ?

ਸੈਕਸ਼ਨ -IV

7. ਸਵਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।
8. ਵਿਅੰਜਨ 'ਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

Exam Code: 121201

Paper Code: 1135

Programme: Bachelor of Arts (Semester – I)
Course Title: Sanskrit (Elective) (Kavya Evam Vyakarana)
Course Code: BARL - 1466

Time: 3 Hours

Max. Marks: 70

- नोट - १. प्रश्न-पत्र का माध्यम हिन्दी है।
२. उत्तर हिन्दी, संस्कृत, पंजाबी, अंग्रेजी किसी भी भाषा में दिए जा सकते हैं।
- निर्देश - प्रश्नपत्र के चार सैक्शन हैं - A,B,C,D। प्रत्येक सैक्शन में दो प्रश्न हैं। कुल पाँच प्रश्न करने अनिवार्य हैं।
किसी एक सैक्शन से दोनों प्रश्न तथा अन्य तीन सैक्शनों से एक - एक प्रश्न करें।
सभी प्रश्नों के अंक समान हैं। (14 अंक)

SECTION - A

प्रश्न -१. निम्नलिखित चार पद्यों की सप्रसंग व्याख्या कीजिए - (3.5 X 4 = 14 अंक)

- जायन्ते च म्रियन्ते च सर्वे जगति नश्वरे।
सम्पाद्य शुभकर्मणि स्थिरीभवति को नहि ॥ ३ ॥
- संसारमंगलध्येयः सेवासम्पादनोत्सुकः।
अनाथपालनार्थं यः सृष्टः स्वयंभुवा भुवि ॥ ६ ॥
- पूर्णसिंहमहं वन्दे तं सेवकशिरोमणिम्।
साधीयांसं महीयांसं सुमनसं सुमेधसम् ॥ ८ ॥
- तेन जीवनपर्यन्तं स्वकं हितं न चिन्तितम्।
भवन्ति सर्वथा सन्तः परहितप्रयोजनाः ॥ २२ ॥

प्रश्न -२. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दीजिए - (7 X 2 = 14 अंक)

- भक्त पूर्ण सिंह जी का जीवनवृत्त स्वशब्दों में लिखिए।
- "पूर्णसार्धशतकम्" का सार स्वशब्दों में प्रस्तुत करते हुए संस्कृत श्लोकों को भी उद्धृत कीजिए।

SECTION - B

प्रश्न -३. निम्नलिखित श्लोकों की सप्रसंग व्याख्या लिखिए - (3.5 X 4 = 14 अंक)

- अथामृतसरे स्थानमुपयुक्तं स लब्धवान्।
तत्र "पिंगलवाडे" ति स्थापित आतुरालयः ॥ ३७ ॥
- कर्मणा मनसा वाचा रोगार्तानां चिकीर्षितम्।
पूर्णो विस्मृतवान्निद्रां सेवां कुर्वन्नहर्निशम् ॥ ४३ ॥
- सर्वान्त्स दीनसेवार्थं प्रेरयति करोत्यपि।
मनसि वचने कार्ये सत्पुंसामेकरूपता ॥ ५१ ॥
- पीडिता मेऽग्रतः सन्तु पीडिता मम पृष्ठतः।
पीडिताः परितो मां स्युर्ब्रूते यावत्तु सन्ति ते ॥ ६१ ॥

प्रश्न -४. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए। (7 X 2 = 14 अंक)

- भक्त पूर्ण सिंह जी की सेवा के विविध प्रसंग स्वशब्दों में संस्कृत के श्लोकों के माध्यम से पुष्टि करते हुए लिखिए।
- "पूर्णसार्धशतकम्" का सारांश संस्कृत श्लोकों के सन्दर्भ प्रस्तुत करते हुए लिखिए।

SECTION - C

प्रश्न - ५.

निम्नलिखित सात संख्याओं को संस्कृत में लिखिए

(2 X 7 = 14 अंक)

- i. ४
- ii. १६
- iii. १८
- iv. ३५
- v. ४०
- vi. ५९
- vii. ७६

प्रश्न - ६.

(क) निम्नलिखित धातुओं के लट्, लृट् और लोट् लकार में रूप लिखिए - (3.5 X 2 = 7 अंक)

- i. हस् धातु लट्, लृट् एवं लोट् लकार में
- ii. स्मृ धातु लट्, लृट् एवं लोट् लकार में

(ख) निम्नलिखित पदों में सन्धि अथवा सन्धिविच्छेद निर्देशानुसार कीजिए। (1 X 7 = 7 अंक)

- i. शिवालयः
- ii. सु + उक्तम्
- iii. मंगलोपदेशः
- iv. मातृ + अनुकम्पा
- v. पावकः
- vi. सु + आगतम्
- vii. एक + एकः

SECTION - D

प्रश्न - ७.

निम्नलिखित अव्ययों का संस्कृत वाक्यों में प्रयोग कीजिए -

(2 X 7 = 14 अंक)

- i. तत्र
- ii. सदा
- iii. यदा
- iv. कदा
- v. यथा
- vi. अपि
- vii. एवम्

प्रश्न - ८.

(क) निम्नलिखित धातुओं के लङ्, एवं विधिलिङ् लकारों में रूप लिखिए - (3.5 X 2 = 7 अंक)

- i. पच् धातु लङ्, एवं विधिलिङ् लकार में
- ii. कृ धातु लङ्, एवं विधिलिङ् लकार में

(ख) निम्नलिखित वर्णों का उच्चारण - स्थान बताइए -

(1 X 7 = 7 अंक)

- i. ए
- ii. ओ
- iii. ग्
- iv. त्
- v. च्
- vi. व्
- vii. क्

Exam Code: 121201

Paper Code: 1129

Programme: Bachelor of Arts (Semester: I)

Course Title: Sociology (Fundamentals of Sociology - I)

Course Code: BARL-1475

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 70

Note: Attempt five questions in all, selecting atleast one question from each section. The fifth question may be attempted from any section. Each question carries 14 marks.

Section - A

1. Is sociology a science or not?
ਕੀ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ ਇੱਕ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?
ਸਮਾਜਸ਼ਾਸ਼ਤਰ ਏਕ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ ਯਾ ਨਹੀਂ?
2. How is Sociology related to History?
ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਸਬੰਧਤ ਹੈ?
ਸਮਾਜਸ਼ਾਸ਼ਤਰ ਇਤਿਹਾਸ ਸੇ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ?

Section - B

3. Define Community? Discuss its characteristics?
ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?
ਸਮੁਦਾਯ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ? ਇਸਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?
4. What is Institution? How is it evolved? Discuss its features also.
ਸੰਸਥਾ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
ਸੰਸਥਾ ਕੀ ਹੈ? ਇਸਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੈਸੇ ਹੁਆ? ਇਸਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਪਰ ਭੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

Section - C

5. Explain the features of Social groups?
ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
ਸਾਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਤਾਓ?
What are the features and importance of Secondary Groups?
ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਕੀ ਹਨ?
ਮਾਧਿਅਮਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਏਵਾਂ ਮਹੱਤਵ ਕੀ ਹਨ?

Section - D

6. Discuss Cooley's theory of socialization?
ਕੂਲੀ ਦੇ ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?
ਕੂਲੀ ਦੇ ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?
7. What are the agencies of socialization?
ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕੀ ਹਨ?
ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਦੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕੀ ਹਨ?

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 80

Note: Attempt five questions in all, selecting atleast one question from each section. Fifth question can be attempted from any section. each question carries equal (16) marks.

Section-A

1. Is sociology a science or not?
ਕੀ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ ਇੱਕ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?
2. How is Sociology related to Economics?
ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਨਾਲ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ?

Section-B

3. Define Society? Discuss the characteristics of society?
ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ? ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ?
4. What do you mean by Association. Explain its characteristics?
ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ?

Section-C

5. What role does social groups play in our life?
ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ?
6. What are the features and importance of Primary Groups?
ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਕੀ ਹਨ

Section-D

7. Define Social Structure? What are the elements of social structure?
ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ? ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਤੱਤ ਕੀ ਹਨ?
8. Discuss the types of status. Also explain difference between both?
ਸਥਿਤੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਦੋਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਵੀ ਸਮਝਾਓ?

(For Reappear Candidates Only (2023-24))

Exam Code: 121201

Paper Code: 9122

Programme: Bachelor of Arts (Semester-I)
Course Title: Computer Applications (Vocational)
(Computer Fundamentals and PC Software)

Course Code: BARM-1124 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max. Marks: 50

Note: Attempt five questions in all, selecting atleast one question from each section. The fifth question can be attempted from any section. Each question carries 10 marks.

Section –A

- Q1. What is a Computer System? Explain its functional components.
Q2. What do you know about Booting? Explain.

Section- B

- Q3. Explain structure and working of hard disk.
Q4. What are Output devices? Explain any two in detail.

Section-C

- Q5. What do you know about formatting in Word Processor? Explain various options available to format the text.
Q6. Explain in detail creation of Tables in MS Word, as clearly as you can.

Section-D

- Q7. Explain different Views of PowerPoint.
Q8. What are simple and enhanced text formatting features available in MS PowerPoint? How can you add timing to your slides?

Exam Code: 121201

Paper Code: 1139

Programme: Bachelor of Arts (Semester – I)

Course Title: Cosmetology (Vocational)

Course Code: BARM-1147 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max. Marks: 40

Note: Attempt five questions in all, selecting atleast one question from each section. Fifth question may be attempted from any section. Each question carries 8 marks.

Section –A

1) Explain the Cosmetology Aims in your words.	8
2) Give the importance of Cosmetology.	8

Section -B

3) Describe the skin anatomy and what are the causes of oily skin.	8
4) Explain:	
a. Greasy Skin	2
b. Combination Skin	2
c. Dry Skin	2
d. Balanced Skin	2

Section -C

5) What is Personal Hygiene? Also tell us about Oral Hygiene.	8
6) Define:-	
a. Care of hair	4
b. Care of Nail and Hand	4

Section -D

7) What is massage and its types?	8
8) Give the basic knowledge of facial muscles.	8

Exam Code: 121201

Paper Code: 1133

Programme: Bachelor of Arts (Semester – I)

Course Title: Indian Classical Dance (Kathak)

Course Code: BARM-1156 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max. Marks: 35

Note: Attempt five questions in all, selecting atleast one question from each section. Fifth question may be attempted from any section. Each question carries 7 marks.

Section - A

1. Define Thaata, Tehai, tora or Taatkaar ?
थाट, तिहाई, तोड़ा, और तत्कार को परिभाषित करें?
ਥਾਟ, ਤਿਹਾਈ, ਤੋੜਾ ਅਤੇ ਤਤਕਾਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ?
2. Explain three ghranas of kathak dance?
कथक नृत्य के तीन घरानों की व्याख्या करें?
ਕੱਥਕ ਨ੍ਰਿਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?

Section – B

3. What is Role of dance in society?
नृत्य का समाज में भूमिका के बारे में बताएं ?
ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਡਾਂਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ?
4. (a) what is Asanyukta Hasta Mudras, name any 10 Hasta Mudras?
असंयुक्त हस्त मुद्रा क्या है, किन्हीं 10 हस्त मुद्राओं के नाम बताएं?
ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਅਸਮਯੁਕਤ ਹਸਤ ਮੁਦਰਾ ਕੀ ਹੈ, ਕੋਈ 10 ਅਸਮਯੁਕਤ ਹਸਤ ਮੁਦਰਾ ਦੱਸੋ?
- (b) What is Raas and name them.
रस क्या है और उनके नाम बताएं।
ਰਸ ਕੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

Section – C

5. Give discription of RoopakTapal with their ekgun,dugun Chougun Laykaries?

ਰੂਪਕ ਤਾਲ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇਂ ਓਰ ਉਨਕੇ ਏਕਗੁਨ, ਦੁਗੁਨ ਚੌਗੁਨ ਲਯਕਰਿਯੋਂ ਕਾ ਭੀ ਵਿਵਰਣ ਦੇਂ?

ਰੂਪਕ ਤਾਲ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਕਗੁਣ, ਦੁਗੁਣ, ਚੌਗੁਣ ਦਾ ਵਰਣਨ ਵੀ ਦਿਓ?

6. Explain folk dance of Punjab?

ਪੰਜਾਬ ਕੇ ਲੋਕ ਨ੍ਰਿਤ ਦੀ ਵਯਾਖਯਾ ਕਰੋਂ?

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਨਾਚ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?

Section – D

7. Comparative study of Teentaal and Kehrva Taal?

ਤੀਨਤਾਲ ਏਵਂ ਕੇਹਰਵਾ ਤਾਲ ਕਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਧਯਯਨ ਕਰੋਂ ?

ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਅਤੇ ਕੇਹਰਵਾ ਤਾਲ ਦਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ?

8. Notation of nagma and Teen Taal?

ਤੀਨ ਤਾਲ ਕਾ ਨਗਮਾ ਲਿਖੋਂ?

ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਦਾ ਨਗਮਾ ਲਿਖੋ?

BACHELOR OF ARTS

Semester- I

ENGLISH (ELECTIVE)

BARM-1198 ✓

Max Time: 3 Hrs

Max Marks: 50

Section A

1. Define any **THREE** literary terms out of the given Five in about 100 words:

Alliteration, Imagery, Conflict, Sonnet, Irony.

3 x 3 = 9

Section B

2. Attempt any **NINE** words for transcription out of the given **TWELVE**:

Arch, Gauge, Yawn, Clerk, Tongue, Gross, Door, Castle, Wool, Mauve, Tooth, Stair. 9 x 1=9

Section C

3. Attempt any **One** of the given **TWO** references to the context in about 300 words:

Thus let me live, unseen, unknown;
Thus unlamented let me die
Steal from the world, and not a stone
Tell where I lie.

OR

I met a traveler from an antique land,

Who said, 'Two vast and trunkless legs of stone

Stand in the desert. Near them, on the sand

Half sunk, a shattered visage lies...

1 x 6=6

4. Attempt any **TWO** of the given **THREE** questions in about 500 words:

- i. How is the plot of 'A Doll's house' important for the play?
- ii. Write a character sketch of Torvald Helmer.
- iii. What is the main idea of 'A Doll's House'?

2 x 5=10

Section D

5. Attempt any ONE of the given TWO references to the context:

As fair are thou, my bonie lass,
So deep in luv am I;
And I will luv thee still, my Dear,
Till a/ the seas gang dry.

OR

For oft, when on my couch I lie
In vacant or pensive mood,
They flash upon that inward eye
Which is the bliss of solitude

1 x 6=6

6. Attempt any TWO out of the given THREE questions:

- i. Write a note on the theme of 'A Doll's House'.
- ii. Discuss 'A Doll's House' as a feminist play
- iii. Write a character sketch of Nora Helmer.

2 x 5 =10

Exam Code: 121201

Paper Code: 1138

Programme: Bachelor of Arts (Semester – I)

**Course Title: Fashion Designing and Garment
Construction (Vocational) (Fashion Designing-1)**

Course Code: BARM-1237 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 30

Note: Attempt five questions in all, selecting atleast one question from each section. The fifth question may be attempted from any section. Each question carries 6 marks.

Section-A

1. Write short notes on the following:
(a) Style (b) Fashion
2. Describe Fad, Haute Couture and Classic.

Section-B

3. Describe fashion cycle.
4. Explain accelerating factors affecting fashion cycle with suitable diagrams.

Section-C

5. Describe origin of fashion.
6. Explain fashion adaptation theories.

Section-D

7. Write down the components of fashion.
8. Describe Line and color as a component of fashion.

Exam Code: 121201

Paper Code: 1130

Bachelor of Arts Semester I

Course Title: Fine Arts (Drawing and Painting)

Course Code: BARM - 1245

Time: 3 Hours

Max. Marks: 30

Note: Attempt five questions, selecting one question from each section. The fifth question can be attempted from any section. Each question carries 6 marks.

SECTION A

Q1. Explain Bhim bhetka caves and panchmarhi caves in your own words.
भीम भेटका गुफाओं और पंचमढ़ी गुफाओं को अपने शब्दों में समझाइये।

भीम भेटका गुफाएं अਤੇ पंचमढ़ी गुफाएं तू आपन सवदों वल्ल समझाओ।

Q2. Explain six limbs of Indian Painting.

भारतीय चित्रकला के छह अंगों की व्याख्या करें।

भारतीय पेंटिंग के छे अंगों की व्याख्या करे।

SECTION B

Q3. Explain Line, Color, Texture, Form, light and shade by giving explanation to Elements of art.

कला के तत्वों की व्याख्या करते हुए रेखा, रंग, बनावट, रूप, प्रकाश और छाया की व्याख्या करें।

कला के तत्वों की व्याख्या करके रेखा, रंग, बनावट, रूप, प्रकाश और छाया की व्याख्या करे।

Q4. Write down about Principles of Art.

कला के सिद्धांतों के बारे में लिखिए।

कला के सिद्धांतों के बारे में लिखे।

SECTION C

Q5. Explain Indus valley Civilisation.

सिंधु घाटी सभ्यता की व्याख्या करें।

ਸਿੰਧੂ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

Q6. Give explanation to Mother Goddess, Dancing Girl , priest bust and Pashupati Seals.

ਦੇਵੀ ਸ਼ਾਂ, ਨਾਚਤੀ ਲੜਕੀ, ਪੁਜਾਰੀ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਔਰ ਪਸ਼ੁਪਤਿ ਮੁਹਰਾਂ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਣ ਦੇਂ।

ਦੇਵੀ ਮਾਤਾ, ਨੱਚਣ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ, ਪੁਜਾਰੀ ਮੂਰਤੀ ਅਤੇ ਪਸ਼ੁਪਤੀ ਸੀਲਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

SECTION D

Q7. What do you know about Ajanta Paintings?

ਆਪ ਅਜੰਤਾ ਪੇਂਟਿੰਗ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਕਧਾ ਜਾਨਤੇ ਹੈਂ?

ਤੁਸੀਂ ਅਜੰਤਾ ਪੇਂਟਿੰਗਜ਼ ਬਾਰੇ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ।

Q8. Explain chadanta Jatak, mother and Dying Princess from Ajanta paintings.

ਅਜੰਤਾ ਚਿੱਤ੍ਰਕਲਾ ਸੇ ਚਢ੍ਰੰਤ ਜਾਤਕ, ਮਾਤਾ ਔਰ ਸਰਤੀ ਹੁਏ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਕੀ ਕਧਾਕਧਾ ਕਰੋ।

ਅਜੰਤਾ ਦੀਆਂ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਛੰਦੰਤ ਜਾਤਕ, ਮਾਂ ਅਤੇ ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

Bachelor of Arts (Semester-I)

Course Title- HINDI (Elective) (हिंदी साहित्य का इतिहास)

Course Code: BARM-1268

समय : 3 घन्टे

कुल अंक : 60

नोट : यह प्रश्नपत्र चार भागों में विभाजित है। प्रश्नपत्र की इकाई एक, दो, तीन और चार में दिए गए प्रश्नों में से विद्यार्थियों को एक-एक प्रश्न करना होगा। पांचवां प्रश्न विद्यार्थी किसी भी भाग में से कर सकता है। सभी प्रश्न 12 अंकों के हैं।

भाग -क

1. आदिकाल की प्रमुख परिस्थितियाँ बताएं।
2. आदिकाल का लौकिक काव्यधारा का परिचय दें।

भाग-ख

3. सूफी काव्यधारा की विशेषताएं स्पष्ट करें।
4. राम काव्यधारा की विशेषताएं स्पष्ट करें।

भाग -ग

5. रीतिकाल की प्रमुख प्रवृत्तियों पर प्रकाश डालें।
6. रीतिमुक्त काव्यधारा की प्रवृत्तियों पर प्रकाश डालें।

भाग-घ

7. आधुनिक काल की प्रमुख परिस्थितियाँ लिखें।
8. भारतेंदु युग की विशेषताएं लिखें।

Exam Code: 121201

Paper Code: 9123

Bachelor of Arts Semester I

Course Title: Home Science

(Family Resource Management and Hygiene)

Course Code: BARM - 1284

Time: 3 Hours

Max. Marks: 60

Note: Attempt five questions, selecting one question from each section. The fifth question can be attempted from any section. Each question carries 12 marks.

SECTION A

Q1. Discuss in detail about the functions of home.

Q2. What do you mean by renting a house? Write the advantages and disadvantages of renting a house.

SECTION B

Q3. What are the principles of art? Explain in detail.

Q4. What are factors affecting the choice of colors in different rooms?

SECTION C

Q5. Write the preventive measures to control the communicable diseases.

Q6. Write the mode of spread, symptoms and preventive measures and protection methods of malaria.

SECTION D

Q7. What are the causes and symptoms of food poisoning?

Q8. Write the structure and working of Reverse Osmosis (RO).

Exam Code: 121201

Paper Code: 9123

Bachelor of Arts Semester I

Course Title: Home Science

(Family Resource Management and Hygiene)

Course Code: BARM - 1284

Time: 3 Hours

Max. Marks: 60

ਨੋਟ: ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣ ਕੇ, ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ।
ਪੰਜਵਾਂ ਸਵਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਸਵਾਲ
ਵਿੱਚ 12 ਅੰਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸੈਕਸ਼ਨ ਏ

Q1. ਘਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

Q2. ਘਰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦੇਣ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਮਕਾਨ ਲੈਣ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ
ਲਿਖੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ ਬੀ

Q3. ਕਲਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹਨ? ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਓ।

Q4. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ ਕੀ ਹਨ?

ਸੈਕਸ਼ਨ ਸੀ

Q5. ਛੂਤ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਰੋਕਥਾਮ ਉਪਾਅ ਲਿਖੋ।

Q6. ਮਲੇਰੀਆ ਦੇ ਫੈਲਣ ਦਾ ਢੰਗ, ਲੱਛਣ ਅਤੇ ਰੋਕਥਾਮ ਦੇ ਉਪਾਅ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਲਿਖੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ ਡੀ

Q7. ਭੋਜਨ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਲੱਛਣ ਕੀ ਹਨ?

Q8. ਰਿਵਰਸ ਓਸਮੋਸਿਸ (RO) ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।

Exam Code: 121201

Paper Code: 1127

Bachelor of Arts Semester I

Course Title: Home Science (Family Resource Management and Hygiene)

Course Code: BARM - 1284

Time: 3 Hours

Max. Marks: 50

Note: Attempt five questions, selecting one question from each section. The fifth question can be attempted from any section. Each question carries 10 marks.

SECTION A

Q1. Discuss in detail about the functions of home.

Q2. What do you mean by renting a house? Write the advantages and disadvantages of renting a house.

SECTION B

Q3. What are the principles of art? Explain in detail.

Q4. What are factors affecting the choice of colors in different rooms?

SECTION C

Q5. Write the preventive measures to control the communicable diseases.

Q6. Write the mode of spread, symptoms and preventive measures and protection methods of malaria.

SECTION D

Q7. What are the causes and symptoms of food poisoning?

Q8. Write the structure and working of Reverse Osmosis (RO).

Exam Code: 121201

Paper Code: 1125

Programme: Bachelor of Arts (Semester: I)

**Course Title: Journalism and Mass Communication
(Vocational)**

Course Code: BARM-1313 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 50

Note: Attempt five questions in all, selecting atleast one question from each section. Fifth question may be attempted from any section. Each question carries 10 marks.

Section-I

1. Define Communication and write a note on its Meaning, Need and Nature.
2. Explain the Process of Communication in detail with suitable diagram.

Section-II

3. Discuss various Barriers to Communication.
4. What do you know about Verbal and Non-Verbal Communication? Explain the importance of Non-Verbal Communication.

Section-III

5. Discuss Wilbur Schramm's and Osgood's Model of Communication.
6. Write a note on David Berlo's Model of Communication.

Section-IV

7. Discuss Hypodermic needle Theory
8. Explain Two Step Flow and Multi Step Flow in detail.

Time Allowed: 3 hours

Marks : 40

Note: Attempt Five Questions in all, selecting atleast one question from each section. Fifth question can be attempted from any section. Each question carries equal (8) marks.

Section-A

1. Explain thaat in detail..
ਥਾਟ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।
2. Write down the definition of following Musical terms:
  - Sangeet
  - ,Naad,
  - Shruti,
  - Alankar..ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ:
ਸੰਗੀਤ, ਨਾਦ, ਸ਼ਰੁਤੀ, ਅਲੰਕਾਰ।

Section-B

3. Define Rag and explain the jaties of ragas..
ਰਾਗ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
4. Define Music and Explain the types and importance of Music in human life.
ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ

Section-C

5. Write down the classification of indian Musical instruments.
ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਯੰਤਰਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਲਿਖੋ।
6. Write the contribution of Pt,Ravi Shankar towards indian classical Music.
ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਲਈ ਪੰਡਿਤ, ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।

Section-D

7. Explain the following ragas in detail :,Yaman..
ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ: ਯਮਨ..
8. Write down the ekgun and dugun of Taal Kehurva.
ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਾਲਾਂ ਦਾ ਇਕਗੁਨ ਅਤੇ ਦੁਗੁਨ ਲਿਖੋ: ਕੇਹੁਰਵਾ।

Exam Code: 121201

Paper Code: 1134

Programme: Bachelor of Arts (Semester - I)

Course Title: Music (Vocal)

Course Code: BARM-1366

Time Allowed: 3 Hours

Max. Marks: 35

Note: Attempt five questions in all, selecting atleast one question from each section. Fifth question may be attempted from any section. Each question carries 07 marks.

Section - A

1. Explain the Historical development of Indian music in vedic period.
2. Write down the definition of following Musical terms:
i. Aroh   ii. Avroh   iii. Pakar

Section - B

3. Write down the life sketch of Swami Haridass .
4. Explain the contribution of Guru Nanak dev ji towards indian music.

Section - C

5. Explain the following terms in Gurmat sangeet:
i. Mohalla   ii. Rahao
6. Write the Notation of Rag Bhupali in detail.

Section - D

7. Explain the following Non detail Ragas :Deshkar or Alahaiya Bilawal.
8. Write down the Ekgun and Dugun of taal Teentaal.

(HINDI VERSION)

Section - A

1. वैदिक काल में भारतीय संगीत के ऐतिहासिक विकास की व्याख्या करें।
2. निम्नलिखित संगीत शब्दों की परिभाषा लिखिए:
i. आरोह   ii. अवरोह   iii. पाकर

Section - B

3. स्वामी हरिदास का जीवन परिचय लिखिए।
4. भारतीय संगीत के प्रति गुरु नानक देव जी के योगदान की व्याख्या करें।

Section - C

5. गुरुमत संगीत में निम्नलिखित शब्दों की व्याख्या करें:
i. मुहल्ला   ii. रहो
6. राग भूपाली का स्वर विस्तार से लिखिए।

Section - D

7. निम्नलिखित गैर-विस्तृत रागों की व्याख्या करें: देशकर या अलहैया बिलावल।
8. ताल तीनताल के एकगुन और दुगुन लिखिए।

(PUNJABI VERSION)

Section - A

1. ਵੈਦਕ ਕਾਲ ਚ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
2. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ:
i. ਅਰੋਹ   ii. ਅਵਰੋਹ   iii. ਪਕਰ

Section - B

3. ਸਵਾਮੀ ਹਰਿਦਾਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਚਿੱਤਰ ਲਿਖੋ।
4. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

Section - C

5. ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ :
i. ਮੁਹੱਲਾ   ii. ਰਹਾਉ
6. ਰਾਗ ਭੂਪਾਲੀ ਦੇ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।

Section - D

7. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗੈਰ-ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ: ਦੇਸ਼ਕਰ ਜਾਂ ਅਲਹਈਆ ਬਿਲਾਵਲ।
8. ਤਾਲ ਤਿਨਤਾਲ ਦੇ ਇਕਗੁਨ ਅਤੇ ਦੁਗੁਨ ਲਿਖੋ।

(Ex Reappear Candidates only (2023-24))

Exam Code: 121201

Paper Code: 9124.

Programme: Bachelor of Arts Semester-I

Course Title: Physical Education

Course Code: BARM-1384 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 50

Note:- Candidates are required to attempt Five Questions, selecting at least one question from each section. Fifth question may be attempted from any section. All questions carry 10 marks.

Section-A

1. Explain these terms Education, Physical Education, Physical Training and Coaching.
2. Explain the Need and Importance of Physical Education.

Section-B

3. Describe the various stage of Growth and Development in Physical Education and sports.
4. What are Age and Sex differences in Physical Education and Sports.

Section-C

5. Write notes on the following: Punjab Sports Department and N.S.N.I.S.
6. Give a brief account of the activities and objectives of Sports Authority of India.

Section-D

7. Describe elaborately about the Asian Games.
8. Write about the Khelo India Games.

Hindi Version

सैक्शन -ए

1. शिक्षा, शारीरिक शिक्षा, शारीरिक प्रशिक्षण और कोचिंग इन शब्दों को विस्तृत करें।
2. शारीरिक शिक्षा की आवश्यकता एवं महत्व बताइये।

सैक्शन -बी

3. शारीरिक शिक्षा और खेल में वृद्धि और विकास के विभिन्न चरणों का वर्णन करें।
4. शारीरिक शिक्षा और खेल में उम्र और लिंग का अंतर क्या हैं?

सैक्शन -सी

5. निम्नलिखित पर नोट्स लिखें: पंजाब खेल विभाग और एन.एस. एन.आई.एस।
6. भारतीय खेल प्राधिकरण की गतिविधियों और उद्देश्यों का संक्षिप्त विवरण दीजिए।

सैक्शन -डी

7. एशियाई खेलों के बारे में विस्तार से वर्णन करें।
8. खेलों इंडिया गेम्स के बारे में लिखें।

ਸੈਕਸ਼ਨ-ਏ

1. ਸਿੱਖਿਆ, ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਕੋਚਿੰਗ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਰੋ।
2. ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-ਬੀ

3. ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
4. ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਦਾ ਅੰਤਰ ਕੀ ਹਨ?

ਸੈਕਸ਼ਨ-ਸੀ

5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: ਪੰਜਾਬ ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ N.S.N.I.S.
6. ਸਪੋਰਟਸ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-ਡੀ

7. ਏਸ਼ੀਅਨ ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
8. ਖੇਲੋ ਇੰਡੀਆ ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

**Exam Code: 121201
(50)**

Paper Code: 1128

Programme: Bachelor of Arts Semester-I

Course Title: Physical Education

Course Code: BARM-1384 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 40

Note:- Candidates are required to attempt Five Questions, selecting at least one question from each section. Fifth question may be attempted from any section. All questions carry 8 marks.

Section-A

1. Explain these terms Education, Physical Education, Physical Training and Coaching.
2. Explain the Need and Importance of Physical Education.

Section-B

3. Describe the various stage of Growth and Development in Physical Education and sports.
4. What are Age and Sex differences in Physical Education and Sports.

Section-C

5. Write notes on the following: Punjab Sports Department and N.S.N.I.S.
6. Give a brief account of the activities and objectives of Sports Authority of India.

Section-D

7. Describe elaborately about the Asian Games.
8. Write about the Khelo India Games.

Hindi Version

सैक्शन –ए

1. शिक्षा, शारीरिक शिक्षा, शारीरिक प्रशिक्षण और कोचिंग इन शब्दों को विस्तृत करें।
2. शारीरिक शिक्षा की आवश्यकता एवं महत्व बताइये।

सैक्शन –बी

3. शारीरिक शिक्षा और खेल में वृद्धि और विकास के विभिन्न चरणों का वर्णन करें।
4. शारीरिक शिक्षा और खेल में उम्र और लिंग का अंतर क्या हैं?

सैक्शन –सी

5. निम्नलिखित पर नोट्स लिखें: पंजाब खेल विभाग और एन.एस. एन.आई.एस।
6. भारतीय खेल प्राधिकरण की गतिविधियों और उद्देश्यों का संक्षिप्त विवरण दीजिए।

सैक्शन –डी

7. एशियाई खेलों के बारे में विस्तार से वर्णन करें।
8. खेलों इंडिया गेम्स के बारे में लिखें।

Punjabi Version

ਸੈਕਸ਼ਨ-ਏ

1. ਸਿੱਖਿਆ, ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਕੋਚਿੰਗ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਰੋ।
2. ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-ਬੀ

3. ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
4. ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਦਾ ਅੰਤਰ ਕੀ ਹਨ?

ਸੈਕਸ਼ਨ-ਸੀ

5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: ਪੰਜਾਬ ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ N.S.N.I.S.
6. ਸਪੋਰਟਸ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

ਸੈਕਸ਼ਨ-ਡੀ

7. ਏਸ਼ੀਅਨ ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
8. ਖੇਲੇ ਇੰਡੀਆ ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

Time: 3 Hours

Max. Marks: 50

Note: Attempt five questions, selecting atleast one question from each section. The fifth question can be attempted from any section. Each question carries 10 marks. Use of Non-Scientific Calculators is allowed.

SECTION-A

1. "Psychology is a Science". Comment
2. Write short note on the following methods:
  - a) Introspection
  - b) Observation

SECTION-B

3. Describe Humanistic Theory of Motivation.
4. Discuss in detail the concept and types of emotions.

SECTION-C

5. Write a note on Insight Learning.
6. Throw light on the contribution of Pavlov.

SECTION-D

7. Draw comparison between:
  - a) Parametric and Non-Parametric Statistics
  - b) Descriptive and Inferential Statistics

8. Calculate Mean, Median and Mode of the following data

Class Interval	f
100-109	1
90-99	4
80-89	11
70-79	24
60-69	43
50-59	56
40-49.	45
30-39	30
20-29	11
10-19	3
0-9	3

46 12/12/24 (FYE) RMV = II

(For Reappear Candidates Old Syllabus (2023-24))

Exam Code: 121201

Paper Code: 9131

Bachelor of Arts (Semester-I)

Course Title: Psychology (Basic Psychological Processes)

Course Code: BARM-1443 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Maximum Marks: 60

Note – Attempt five questions in all, selecting atleast one question from each section. The fifth question can be attempted from any section. Each question carries equal (12) marks.

Section – A

1. Write a note on:
  - a) Psychoanalysis
  - b) Gestalt Psychology
2. Show your familiarity with Experimental Method. Discuss in detail.

Section – B

3. Describe Humanistic Theory of Motivation.
4. Discuss in detail the concept and various types of emotions.

Section – C

5. Discuss types of learning in detail.
6. Define learning and Discuss any two theories of learning.

Section – D

7. Write a detailed note on the “Measures of Central Tendency”.
8. Calculate Mean, Median and Mode for the following data:

C.I	F
100-109	1
90-99	4
80-89	11
70-79	24
60-69	43
50-59	56
40-49	45
30-39	30
20-29	11
10-19	3
0-9	3

Lib 16/12/24 (E) KMR=II

Paper Code: 1102

Programme	Exam Code	Course Code
Bachelor of Arts	121201	BARL-1421
Bachelor of Science (Medical)	121301	BSML-1421
Bachelor of Science (Non-Medical)		BSNL-1421
Bachelor of Science (Computer Science)		BCSL-1421
Bachelor of Science (Economics)		BECL-1421
Bachelor of Commerce	121101	BCRL-1421
Bachelor of Business Administration	121701	BBRL-1421
Bachelor of Business Administration (Airlines and Airport Management)	509501	BBML-1421

Semester-I

Course Title: Punjabi (Compulsory)
(300)

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 70

ਨੋਟ:- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਚਾਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ 14 ਹਨ।

ਸੈਕਸ਼ਨ - 1

1. ਰਾਧਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਲਿਖੋ ।
2. ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਸਾਰ ਲਿਖੋ ।

ਸੈਕਸ਼ਨ - 2

3. ਮੀਰਾ ਬਾਈ ਜੀਵਨੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸਦਾ ਨਾਇਕ ਬਿੰਬ ਉਸਾਰੋ।
4. ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਸਾਰ ਲਿਖੋ ।

ਸੈਕਸ਼ਨ - 3

5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਪੈਰਾ ਰਚਨਾ ਕਰੋ।
  1. ਲਾਇਬਰੇਰੀ
  2. ਫੈਸ਼ਨ
  3. ਕਿਰਤ
6. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ-

ਜਹਾਂਗੀਰ ਆਪਣੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਸੀ, ਪਰ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ

ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਜਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਸੀ। ਅਕਬਰ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਨਵੇਂ ਧਰਮ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸਲਾਮੀ ਤੁਅੱਸਬ ਨੂੰ ਦੂਰ ਹਟਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉੱਥੋਂ ਜਹਾਂਗੀਰ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸਲਾਮੀ ਤੁਅੱਸਬ ਦਾ ਪੁਤਲਾ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੇ ਨਵੇਂ ਧਰਮ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਪੱਕੇ ਦੋਸਤ ਅੱਬੁਲ ਫਜ਼ਲ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

1. ਧਰਮ ਸੰਬੰਧੀ ਅਕਬਰ ਦੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਸਨ?
2. ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਅੱਬੁਲ ਫਜ਼ਲ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਰਵਾਇਆ ਸੀ?
3. ਅਕਬਰ ਦਾ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨਾਲ ਕੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ?
4. ਪੈਰੋ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਦਿਉ।

ਸੈਕਸ਼ਨ - 4

7. ਉਪ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਉਪ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਪਹਿਚਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੱਸੋ ।
8. ਟਕਸਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।

Paper Code: 1119

Programme	Exam Code	Course Code
Bachelor of Arts	121201	BARL-1175
Bachelor of Science (Economics)	121301	BECL-1175

Semester-I

**Course Title: Economics (Microeconomics)
(40)**

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 70

Note: Candidates are required to attempt five questions, selecting atleast one question from each section. The fifth question may be attempted from any section. Each question carries 14 marks

Section A

1. What is Elasticity of demand? Explain the methods to measure Price Elasticity of demand.
2. Define the term indifference curve. Discuss the properties of indifference curve.

Section B

3. Explain the law of return to scale. Explain various stages of this law with the help of table and diagram.

4. Explain the traditional theory of costs both in the short run and in the long run with the help of suitable diagrams.

Section C

5. Explain the equilibrium of the firm and industry under perfect competition.
6. Define monopolistic competition. Explain equilibrium of the firms under monopolistic competition.

Section D

7. Define profit. Explain the risk and uncertainty theory of profit.
8. Critically examine the Ricardian theory of rent.

(Punjabi Version)

ਸੈਕਸ਼ਨ ਏ

1. ਮੰਗ ਦੀ ਲਚਕਤਾ ਕੀ ਹੈ ? ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਚਕਤਾ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
2. ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਵਕਰ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਵਕਰ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ ਬੀ

3. ਸਕੇਲ 'ਤੇ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਸਾਰਣੀ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
4. ਢੁਕਵੇਂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗਤਾਂ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ ਸੀ

5. ਸੰਪੂਰਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਫਰਮ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

6. ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਏਕਾਧਿਕਾਰਵਾਦੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਧੀਨ ਫਰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ ਡੀ

7. ਲਾਭ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਲਾਭ ਦੇ ਜੋਖਮ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
8. ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡੀਅਨ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।

Programme	Exam Code	Course Code
Bachelor of Arts	121201	BARL-1026 ✓
Bachelor of Science	121301	BECL-1026 ✓

Semester – I**Course Title: Banking (Banking and Basic Operations)****Time: 2:00 Hours****Theory: 70**

Note: Candidates are required to attempt thirty five (35) MCQs, selecting at least seven (7) MCQs from each section. The remaining seven (7) MCQs may be attempted from any section. Each question carries 2 marks.

Section – A

- The Largest and Oldest Bank, still in existence is:
  - Punjab National Bank
  - Reserve Bank of India
  - State Bank of India
  - None of the above
- In India, the first bank of limited liabilities managed by Indians and founded in 1881 was
  - Hindustan Commercial Bank
  - Oudh Commercial Bank
  - Punjab National Bank
  - Punjab and Sind bank
- Which among the following banks form the "Imperial Bank of India" in 1921:
  - Bank of Bombay
  - Bank of Madras
  - Bank of Bengal
  - All of the Above
- Recent mergers of Punjab national bank with which of the following banks.
  - United Bank of India
  - Oriental Bank of Commerce
  - Both of these
  - None of the above
- How many banks were nationalized as on 19 July, 1969:
  - 15
  - 14
  - 13
  - None of the above
- Which of the following Acts was framed specially to deal more effectively with the problem of Non-Performing Assets in Banking system:
  - SARFAESI Act
  - Banking Regulation Act
  - Industrial disputes Act
  - Foreign Exchange Management Act
- Recommendations for every adult (above 18 yrs) of our country should have a bank account by 1st jan, 2016 was given by
  - Bimal Jalan committee
  - Nachiket Mor Committee
  - Mohanty Committee
  - Deepak Mohan Committee
- One of the major challenges banking industry is facing these days is money laundering. Which of the following acts/ norms are launched by the banks to prevent money laundering in general?
  - Banking Regulation Act
  - Know Your Customer Norms
  - Negotiable Instrument Act
  - Narcotics and Psychotropic Substance Act

9. Which of the following is not the recommendation of Narasimham committee, 1991?
  - (a) Reduction of CRR and SLR
  - (b) Phasing out directed credit programme
  - (c) reduction of capital adequacy norms
  - (d) Autonomy to public sector Bank
10. _____ of Banking Regulation Act, 1949 deals with the use of words "Banker", "Bank", "Banking" or "Banking Company"
  - (a) Section 6
  - (b) Section 7
  - (c) Section 8
  - (d) Section 9
11. When did the Banking Regulation Act come into effect?
  - (a) 16th March 1949
  - (b) 10th March 1949
  - (c) 12th March 1950
  - (d) 6th March 1950
12. Which was the first Co-operative Bank established in India?
  - (a) Bharat co-operative Bank Limited
  - (b) Kangra Central co-operative Bank ltd.
  - (c) Anyonya co-operative Bank Limited
  - (d) Abhyudaya co-operative Bank
13. Which of these are at the lowest rung of Rural Cooperative banking structure in India?
  - (a) State cooperative Banks
  - (b) District Central Cooperative Banks
  - (c) Primary Agricultural Credit societies
  - (d) None of the Above
14. The merger of how many public sector banks was announced recently?
  - (a) 14
  - (b) 13,
  - (c) 12
  - (d) 10

Section – B

15. "Banking Ombudsman" means a person:
  - (a) Appointed to settle dispute between employees and management
  - (b) to whom customer can approach for redressal of his grievances
  - (c) appointed to recover dues from defaulting borrowers
  - (d) none of the above
16. A bank customer can file a complaint against banking organization if reply is not received from the bank within a period of _____ after concerned bank has received complaint representation:
  - (a) Two Months
  - (b) One Month
  - (c) Three Months
  - (d) None of the Above
17. When was Reserve bank of India nationalized?
  - (a) 1949
  - (b) 1935
  - (c) 1955
  - (d) 1969
18. The RBI is known as lender of last resort because
  - (a) It has to meet the credit need of citizens to whom no one else is willing to lend
  - (b) Banks lend to RBI as a last resort.
  - (c) It comes to help banks in times of crisis.
  - (d) All of the above.
19. Liquidity ratio is fixed by the RBI under the powers conferred on it by:
  - (a) Reserve bank of India Act, 1934
  - (b) Companies Act, 1956
  - (c) Banking Regulation Act, 1949
  - (d) Special powers given by the finance Ministry

20. RBI has replaced BPLR regime by the Base Rate regime w.e.f.:
(a) July 1, 2010	(b) July 5, 2010
(c) July 11, 2010	(d) July 15, 2010
21. Which of the following fall under the qualitative methods of credit control adopted by Reserve Bank of India.
(a) Selective Credit Control	(b) Credit Authorisation Scheme
(c) Moral Suasion	(d) All of the above
22. Which of the following is the sole authority for issue of currency in India?
(a) Government of India	(b) Reserve Bank of India
(c) Controller of Currency	(d) None of the above
23. Which Instrument is used by the reserve Bank of India to control market liquidity?
(a) Repo Rate	(b) Reverse Repo rate
(c) Marginal adjustment Facility	(d) Both (a) and (b)
24. Financial literacy is a serious issue for RBI, because
- It would enable better understanding of banking business.
  - With better understanding more and more people would utilize the banking services.
  - It would mean banks can do more business.
  - It would mean the maximum number of people.
25. SLR is maintained by commercial bank with itself in the form of
(a) Cash	(b) Gold
(c) Government approved Securities	(d) All of the above
26. India adopted Basel 1 guidelines in which of the following years?
(a) 1998	(b) 1997
(c) 2000	(d) 1999
27. To calculate capital adequacy ratio, the banks are required to take into account which of the following risks?
(a) Credit risk and operational risk	(b) Market risk and operational risk
(c) Credit risk and market risk	(d) Credit risk, market risk, operational risk
28. What is the minimum common equity Tier-I capital, banks have to maintain as per Basel-III framework?
(a) 4%	(b) 4.5%
(c) 6%	(d) 7%

Section – C

29. What is the minimum period for which a fixed deposit can be opened in India?
(a) 3 days	(b) 7 days
(c) 15 days	(d) 30 days
30. Cheque truncation can be done by?
(a) using MICR Data	(b) Sending cheque by speed post
(c) using image processing	(d) None of the above

31. When the signature of the drawer of a cheque is not genuine, such a cheque is called
- cross cheque
  - Stale cheque
  - Forged cheque
  - post dated cheque
32. A cheque is defined under which act?
- Payment and Settlement Systems Act, 2007
  - Reserve Bank of India Act, 1934
  - Banking Regulation Act, 1949
  - Negotiable Instruments Act, 1881
33. RTGS stands for
- Reduced Time gross settlements
  - Relative Time gross settlements
  - Real Time gross settlements
  - Real Total gross securities
34. In which of the following fund transfer mechanisms, can funds be moved from one bank to another where the transaction is settled instantly without being bunched with any other
- RTGS
  - NEFT
  - TT
  - EFT
35. Abbreviation of UPI?
- Unified Payment Interface
  - Union Pay Interface
  - Unique Payment Interface
  - Unified Pay Interface
36. Select the important feature of UPI from the following
- All UPI-enabled banks will allow their apps to be consolidated.
  - The service is available 24*7.
  - Charges can be applied depending on the amount of money transferred.
- Only I
  - I, II and III
  - I and III
  - II and III
37. Which payment service used by BHIM app?
- RTGS
  - VPN
  - IMPS
  - NEFT
38. Consider the following statement(s) regarding IFSC.
- IFSC is an alphanumeric code.
  - IFSC is the 11 digit code.
  - IFSC is used by NEFT
- I and II
  - I, II and III
  - II and III
  - Only III
39. The 0 in IFSC Code is placed in which of the following position of the 11 digit IFSC code
- 3
  - 7
  - 6
  - 5
40. Telebanking Service is based on
- Virtual banking
  - Online banking
  - Voice banking
  - Core banking
41. What is the minimum amount of money that can be transferred through RTGS?
- Rs 2 lakh
  - Rs 2.5 lakh
  - Rs 3 lakh
  - Rs 5 lakh

42. NEFT works on the principle of which of the following?
(a) Gross Batch Settlement	(b) Deferred Net Settlement
(c) Priority Net Settlement	(d) Domain Net Settlement

Section – D

43. Mudra Ltd. has been functional since 8th April, 2015. What is MUDRA ?
(a) Micro Units Development and Refinance Agency	(b) Micro Units Development and Refinance Agent
(c) Micro Units Developed and Refinance Agency	(d) Micro Units Development and Refinance Agency
44. A loan cover under kishor Category of MUDRA Yojana is
(a) upto Rs. 50000	(b) Rs. 50000 to Rs. 2 lakh
(c) Rs. 2 lakh to 5 lakh	(d) Rs. 50000 to 5 lakh
45. What is correct in the context of the extent upto which the Laghu Udhami card can be issued:
(a) maximum Rs. 10 lac only.	(b) in case of cardholder engaged in sale of goods, 20% of turnover, only.
(c) in case of professionals 50% of gross income, only.	(d) all are correct.
46. Which of the following is not correct in the context of swairozgar credit card:
(a) it can be issued up to Rs. 25000.	(b) banks have discretion to enhance the amount
(c) the validity period is maximum 5 years.	(d) 50% of the outstanding is to be shown as indirect agri advance.
47. Loans outstanding under General credit card (GCC) are to be classified as:
(a) Direct agriculture	(b) Indirect agriculture
(c) Other priority sector loans	(d) MSE loans
48. Which farmer group is eligible for KCC:
(a) All Farmers – individuals/joint borrowers who are owner cultivators.
(b) Tenant Farmers, Oral lessees and share croppers.
(c) SHGs or joint Liability Groups of Farmers including tenant farmers, share croppers etc.
(d) all of the above
49. Which of the following is/are true about Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana (PFMBY)?
-	
--
i) It was launched on 18 th February 2016 to provide insurance coverage to farmers in the event of crop failure
ii) The farmer has to pay 2% of premium for Kharif crops
iii) The farmer has to pay 1.5% of premium for rabi crops
iv) The farmer has to pay 5% of annual premium for commercial and horticulture crops

Select the correct answer from following options:

(a) Only i, ii and iii	(b) Only i, ii and iv
(c) Only ii, iii and iv	(d) All are correct

50. A substandard asset is one, which has remained NPA for a period less than or equal to ____.
- (a) 6 months (b) 12 months
(c) 18 months (d) 24 months
51. What is the full form of ULIP
- (a) universal life and Investment Plan (b) Unit Loan and Insurance plan
(c) Unit Linked insurance Plan (d) Universal Loan and Investment Plan
52. Bancassurance is a relationship between bank and .....
- (a) Education (b) Insurance company
(c) Employee (d) Customer
53. Choose the correct statements regarding IRDAI.
- (i) The IRDA has changed its name to IRDAI on 26th Dec., 2014.
(ii) IRDAI was established in the year 2004.
(iii) The organization was set up under the guidelines of IRDA Act, 2004.
- (a) only i (b) i and ii
(c) i, ii, and iii (d) None of these
54. First Indian Reinsurers Company is
- (a) LIC (b) GIC Re
(c) ICICI Re (d) NIA Re
55. Bank Locker Protector Policy was launched by
- (a) IFFCO Tokio General Insurance Company
(b) ICICI Lombard General Insurance Company
(c) Religare General Insurance Company
(d) HDFC ERGO General Insurance Company
56. The National Equity Fund Scheme (National Equity Fund Scheme) is operated by ____.
- (a) SIDBI (b) RBI
(c) SBI (d) None of the above

Paper Code: 1112

Programme	Exam Code	Course Code
Bachelor of Arts	121201	BARL-1212 ✓
Bachelor of Science (Medical)	121301	BSML-1212 ✓
Bachelor of Science (Non-Medical)		BSNL-1212 ✓
Bachelor of Science (Computer Science)		BCSL-1212 ✓
Bachelor of Science (Economics)		BECL-1212 ✓

Semester-I

**Course Title: English Language Skills - I
(230)**

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 70

Note: Candidates are required to attempt five questions, selecting at least one question from each Section. The fifth question may be attempted from any Section. Each question carries equal marks.

SECTION A

Q1. (i) Put the verb into the correct form, positive or negative

- a. The washing machine has been repaired ____ (It/work) now.

- b. Ben is a student, but he's not very happy. ____
(He/enjoy) his course.

**(ii) You ask Lisa questions about herself & her family.
Write the questions.**

a. You know that Lisa plays Tennis. You want to know
how often. Ask her

- How often ____

b. You know that Lisa goes to the cinema a lot.

You want to know how often. Ask her

How often ____

**(iii) Put the verb in the correct form, present continuous
or present simple.**

1. a. ____ (you/listen) to the radio ? 'No ,you can turn
it off'.
b. ____ (you/listen) to the radio a lot? 'No, not very
often'.
2. (a). ____ (I/get) hungry. Let's go and eat
something
(b) ____ (i/usually/get) hungry in the afternoon

(iv) Are the underlined verbs ok? Correct them where necessary.

- a. Nicky is thinking of giving up her job
- b. It's not true. I'm not believing it.

(v) Complete the sentences and put the verbs into the correct form, positive or negative.

- a. We were very tired, so we _____ the party early.
(leave)
- b. The watch wasn't expensive. It _____ much. (cost)

(vi) Put the verb into the correct form, past continuous or past simple.

- a. I _____ (see) Sue in town yesterday, but she _____
(not/see) me.
- b. I _____ (cycle) home yesterday when a man _____ (step)
out into the road in front of me.

(vii) Put in been or gone

- a. My parents are on holiday. They've _____ to Italy
- b. Hello! I've just _____ to the shops. I have bought lots
of things

Q2. (i) You ask people about things they have done. Write questions with ever.

- a. (ride/horse)
- b. (be/California)

(ii) Read the situations and complete the sentences

- a. It's raining. The rain started two hours ago
It's _____ for two hours.
- b. I am learning Japanese. I started classes in December
I _____ since December.

(iii) Read the situation and complete the sentences. Use verb in brackets

- a. Tom started reading a book two hours ago. He is still reading it and now he is on page 53.
_____ for two hours. (read)
_____ 53 pages so far. (read)
- b. When they left college, Lisa and Sue started making films together. They still make films.
They _____ films since they left college. (make)
_____ five films since they left college. (make)

(iv) Which is correct:

- a) I like your house. How long do you live/have you lived here?
- b) Lisa is in Germany. She's/She's been there on a business trip.

(v) Put the verb into the correct form , present or past , active or passive:

- a) The boat hit a rock and _____ (sink) quickly.
- b) Fortunately everybody _____ (rescue).

(vi) Complete the sentences. Use the present perfect where possible. Otherwise use the past simple

- a) I can't get in. I ____ (lose) my key
- b) The office is empty now. Everybody _____ (go) home

(vii) Write sentences about yourself using ideas in brackets

- a) (something you didn't do yesterday)
- b) (something you've done recently)

SECTION-B

Q3. write a Paragraph on:

The influence of peer pressure in college life.

Q4. (i) Complete the sentences.

- a. I would be very scared if _____ (somebody/point) gun at me.
- b. If you had a party, who _____ (you/invite)?

(ii) Write sentences with IF for each situation

- a. We don't see you very often because you live so far away
  - We _____ if _____
- b. We would like to go on a holiday but we can't afford it
  - We _____ if _____

(iii) For each situation, write a sentence with I wish

- a. You have eaten too much and now you feel sick
You say :
I wish _____
- b. When you were young, you never learnt to play a musical instrument. Now you regret this
You say :
I wish _____

(iv) Complete the sentences

- a. Jack is going on a trip to Mexico soon. I wish I _____ too.

- b. I am very tired and I have so much to do. I wish I _____ so tired.

(v) Put the verb in correct form present or past, active or passive

- a. Two hundred people _____ (employ) by the company.

The company _____ (employ) two hundred people.

- b. Water _____ (cover) most of the earth surface.

How much of the earth's surface _____ (cover) by water.

(vi) Make sentences from the words in brackets. Sometimes the verb is active or passive.

- a. I went into the room and saw that the table and the chairs were not in the same place.

(The furniture/move). The _____

- b. The bridge was damaged recently.

(it/repair at the moment) It _____

(vii) Complete the sentences.

- a. I have been _____ the job, but I don't think that I will accept it.
- b. Which year _____ you born in?

SECTION-C

Q5. (a) Write in detail the character descriptions of misers and spendthrifts as depicted in the chapter On Spendthrifts?

(b) What does 'democracy' generally mean? How does it vary from country to country? (A Dialogue on Democracy)

Q6. a) What is the main argument given by Richard Gordon in The Power Of Women?

(b) The Universal Declaration of Human Rights is a charter for the full growth of the potential of the human being. Discuss in detail.

SECTION-D

Q7. (a) What themes does R.K Narayan explore in the Beauty and The Beast?

(b) Write in detail the story of Pabuji's heroism and its impact on the audience.

Q8. (a) What role does humour play in Symptoms?

(b) Give a character sketch of Miss Beam in The School for Sympathy.

Paper Code: 1105

Programme	Exam Code	Course Code
Bachelor of Arts	121201	BARL-1031
Bachelor of Science (Medical)	121301	BSML-1031
Bachelor of Science (Non-Medical)		BSNL-1031
Bachelor of Science (Computer Science)		BCSL-1031
Bachelor of Science (Economics)		BECL-1031
Bachelor of Science (Medical Laboratory Technology)	509701	BMLL-1031
Bachelor of Commerce	121101	BCRL-1031
Bachelor of Business Administration	121701	BBRL-1031
Bachelor of Business Administration (Airlines and Airport Management)	509501	BBML-1031
Bachelor of Arts (Journalism and Mass Communications)	116401	BJML-1031
Bachelor of Science (Fashion Designing)	119601	BFDL-1031
Bachelor of Science (Home Science)	119701	BHSL-1031
Bachelor of Computer Applications	117901	BCAL-1031
Bachelor of Science (Information Technology)	118001	BITL-1031
Bachelor of Science (Bio-Technology)	120601	BBTL-1031

Semester-I

Course Title: Basic Punjabi

(50)

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 70

ਨੋਟ:- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਚਾਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ 14 ਹਨ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 1

1. ਲਗਾਂ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।
2. ਲਗਾਖਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਸਹਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 2

3. ਸੰਯੁਕਤ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕਰੋ।
4. ਪਿਛੇਤਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਈ ਪੰਜ ਪਿਛੇਤਰ ਬਣਾਓ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 3

5. ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਈ 10 ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ।
6. ਕੋਈ ਦਸ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 4

7. ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
8. ਰੁੱਤਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

Paper Code: 1108

Programme	Exam Code	Course Code
Bachelor of Arts	121201	BARL-1431
Bachelor of Science (Non-Medical)	121301	BSNL-1431
Bachelor of Science (Medical)		BSML-1431
Bachelor of Science (Economics)		BECL-1431
Bachelor of Science (Computer Science)		BCSL-1431
Bachelor of Science (Medical Laboratory Technology)	509701	BMLL-1431
Bachelor of Commerce	121101	BCRL-1431
Bachelor of Business Administration	121701	BBRL-1431
Bachelor of Business Administration (Airlines and Airport Management)	509501	BBML-1431
Bachelor of Arts (Journalism and Mass Communication)	116401	BJML-1431
Bachelor of Science (Fashion Designing)	119601	BFDL-1431
Bachelor of Science (Home Science)	119701	BHSL-1431
Bachelor of Computer Applications	117901	BCAL-1431
Bachelor of Science (Information Technology)	118001	BITL-1431
Bachelor of Science (Bio-Technology)	120601	BBTL-1431

Semester-I

**Course Title: Punjab History and Culture
(50)**

Time Allowed: 3 Hours

Max Marks: 70

Candidates shall attempt 5 questions in 800 words each by selecting atleast one question from each section and the 5th question may be attempted from any of the four Sections. Each question carries 14 marks.

Section-A

1. Discuss the physical features of the Punjab. What were social, economic and religious effects of those features?
2. Describe the literary and Archaeological sources of the ancient history of Punjab.

Section-B

3. Study the Social and economic life of people of Indus Valley People.
4. Discuss the various theories regarding original home of Aryans in Punjab.

Section-C

5. Briefly describe the religious life of people of Rig Vedic Age?
6. Briefly describe the economic life of people of Later Vedic Age?

Section-D

7. What is the contribution of Mahatma Buddha.
8. Discuss the contribution of Mahavir Swami.

Hindi Version

भाग-1

1. पंजाब की भौतिक विशेषताओं पर चर्चा करें। उन विशेषताओं के सामाजिक, आर्थिक और धार्मिक प्रभाव क्या थे?
2. पंजाब के प्राचीन इतिहास की साक्षरता एवं पुरातात्विक स्त्रोतों का वर्णन करें।

भाग-2

3. सिंधु घाटी के लोगों के सामाजिक और आर्थिक जीवन का अध्ययन करें।
4. पंजाब में आर्यों के मूल निवास स्थान के संबंध में विभिन्न सिद्धांतों पर चर्चा करें।

भाग-3

5. ऋग्वैदिक युग के लोगों के धार्मिक जीवन का संक्षेप में वर्णन करें?
6. उत्तर वैदिक युग के लोगों के आर्थिक जीवन का संक्षेप में वर्णन करें?

भाग-4

7. महात्मा बुद्ध का योगदान क्या है?
8. महावीर स्वामी के योगदान की चर्चा करें।

(For Reappear Candidates only (2023-24))

Exam Code: 121201 (B.A.)
121701 (BBA)

Paper Code: 9164

Programme: Bachelor of Arts/Bachelor of Business Administration (Semester-I)

Course Code: BARL/BBRL-1212

Course Title: English (Compulsory)

Time Allowed: 3 Hours

Max. Marks: 80

Section-A

1Q. Attempt any ten out of fifteen.

(10 x 2=20)

Complete the sentences using might+ a suitable verb from the following:

(Bite, Wake)

1. Don't make too much noise. You _____ the baby.
2. Be careful of that dog. It _____ you.

Put the verb into the correct form.

3. 'What _____ (you/do)?' 'I'm an electrician'.
4. David isn't very fit. He _____ (not/do) any sport.

Complete the sentences using the following verbs in the correct form:

5. 'How did you learn to drive?' 'My father _____ (teach) me'.
6. We couldn't afford to keep our car, so we _____ (sell) it.

Put in must or can't

7. The restaurant _____ is very good. It's always full of people.
8. You got here very quickly. You _____ have walked very fast.
9. Congratulations on passing your exam. You _____ be very pleased.

Write for or since.

10. Sarah has lived in Paris _____ 1995.
11. Paul has lived in Brazil _____ ten years.

Complete the sentences. Use wouldn't + a suitable verb.

12. I asked Amanda what has happened but she _____ me.
13. Paul was very angry about what I'd said and _____ to me for two weeks.

Put the verb into present continuous (I am -ing) or present perfect continuous (I have been -ing)

14. _____ (Maria/learn) English for two years.
15. Sarah is very tired _____ (she/work) very hard recently.

Section-B

2Q. Write a paragraph on one of the following topics.

(1x10 =10)

- a. Soil Pollution
- b. Value of games

3Q. Translate the following paragraph into English

(1x10=10)

सबसे ज्यादा कीमती समय होता है। सभी वस्तुओं में सभी चीजों में धन दौलत से भी महंगा समय होता है, क्योंकि एक बार गया हुआ समय कभी लौटकर नहीं आता। धन दौलत वैसे कुछ भी हो वह लौट कर जरूर आ जाता है, लेकिन समय लौट कर कभी नहीं आता। इसीलिए समय सबसे कीमती होता है। इस दुनिया में सब कुछ समय पर ही निर्भर करता है। एक बार गया हुआ समय वापस नहीं आता। समय को एक बार बर्बाद कर देते हैं, तो इससे बुरी चीज कोई नहीं मानी जाती है, क्योंकि इससे सब कुछ नष्ट हो जाता है। समय पर ही सब कुछ निर्भर करता है। समय के अनुसार ही हमें सब चीजें मिलती हैं। हमारा भविष्य भी समय पर ही निर्भर करता है। कुछ लोगों का मानना है, कि धन दौलत सबसे कीमती है, परंतु सबसे महंगी दौलत समय ही है। समय का हमें हमेशा उपयोग करना चाहिए। हम समय को कभी भी खरीद नहीं सकते हैं और ना ही इसे बेच सकते हैं।

ਸਮਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਹੈ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਂ ਦੌਲਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਗਿਆ ਸਮਾਂ ਕਦੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਧਨ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਵਾਪਸ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਮਾਂ ਕਦੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਗਵਾਹਿਆ ਸਮਾਂ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਕੁਝ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਭਵਿੱਖ ਵੀ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੈਸਾ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਸੰਪਤੀ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨਾ ਕਦੇ ਸਮਾਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Section-C

4Q. Attempt any one question out of the following in about 400 words.

(1x10=10)

- How many times Iona tries to tell about his son's death? Whom does Iona ultimately tell his sad story? (The Lament)
- Why did the Prince allow Bertha's entry into his park? Describe the Prince's park? (The Story Teller)

5Q. Attempt any two questions out of the following in about 150 words each

(2x5=10)

- How did the idea of approaching the insurance company for claim strike Madame Oreille? (The Umbrella)
- Write a brief note on the narrator's experience in "The Luncheon". (the Luncheon)
- How do the father and the son collect five rupees for the Shroud? (The Shroud)

Section-D

6Q. Attempt any one question out of the following in about 400 words.

(1x10=10)

- How was Grimsdyke's life deeply influenced twice by the power of women? (The Power of Women)
- What common point between the miser and the spendthrift does the author point out? (On Spendthrifts)

7Q. Attempt any two out of the following questions in about 150 words each.

(2x5=10)

- Describe briefly the author's visit to the chemist shop. (Symptoms)
- What is the Universal Declaration of human rights? Explain in detail? (Universal Declaration of Human Rights)
- According to Anne, how can the growth and future of children be influenced by the attitude of their parents? (A Dialogue On Democracy)

Programme	Course Code	Exam Code
Bachelor of Arts Semester I	BARM-1134 ✓	121201
Bachelor of Science (Economics) Semester I	BECM-1134 ✓	121301
Bachelor of Science (Computer Science) Semester I	BCSM-1134 ✓	121301

Course Title: Computer Science (Computer Fundamentals and PC Software)

Time Allowed: 3 Hours

Max. Marks: 40

Note: Attempt five questions, selecting one question from each section. The fifth question can be attempted from any section. Each question carries 8 marks.

Section -A

Q1. What is a Computer System? Explain its functional components.

Q2. What do you know about Booting? Explain.

Section- B

Q3. Explain structure and working of hard disk.

Q4. What are Output devices? Explain any two in detail.

Section-C

Q5. What do you know about formatting in Word Processor? Explain various options available to format the text.

Q6. Explain in detail creation of Tables in MS Word, as clearly as you can.

Section-D

Q7. Explain different Views of PowerPoint.

Q8. What are simple and enhanced text formatting features available in MS PowerPoint? How can you add timing to your slides?

Programme
Bachelor of Arts Semester I
Bachelor of Science
(Economics) Semester I

Course Code
BARM-1124
BECM-1124

Exam Code
121201
121301

Course Title: Computer Applications (Vocational) (Computer Fundamentals and PC Software)

Time Allowed: 3 Hours

Max. Marks : 40

Note: Attempt five questions, selecting one question from each section. The fifth question can be attempted from any section. Each question carries 8 marks.

Section -A

- Q1. What is a Computer System? Explain its functional components.
Q2. What do you know about Booting? Explain.

Section- B

- Q3. Explain structure and working of hard disk.
Q4. What are Output devices? Explain any two in detail.

Section-C

- Q5. What do you know about formatting in Word Processor? Explain various options available to format the text.
Q6. Explain in detail creation of Tables in MS Word, as clearly as you can.

Section-D

- Q7. Explain different Views of PowerPoint.
Q8. What are simple and enhanced text formatting features available in MS PowerPoint? How can you add timing to your slides?

(For Reappear Candidates Only (2023-24))

Exam Code: 121201 (B.A.)

Paper Code: 9121

121301 (B.Sc.)

Bachelor of Science

Programme: Bachelor of Arts (Semester-I)

Course Title: Computer Science

(Computer Fundamentals and PC Software)

Course Code: BARM-1134 ✓

BECM-1134 ✓

Time Allowed: 3 Hours

Max. Marks: 50

Note: Attempt five questions, selecting one question from each section. The fifth question can be attempted from any section. Each question carries 10 marks.

Section -A

Q1. What is a Computer System? Explain its functional components.

Q2. What do you know about Booting? Explain.

Section- B

Q3. Explain structure and working of hard disk.

Q4. What are Output devices? Explain any two in detail.

Section-C

Q5. What do you know about formatting in Word Processor? Explain various options available to format the text.

Q6. Explain in detail creation of Tables in MS Word, as clearly as you can.

Section-D

Q7. Explain different Views of PowerPoint.

Q8. What are simple and enhanced text formatting features available in MS PowerPoint? How can you add timing to your slides?

(For Reappear Candidates only (2023-24))

Exam Code: 121201 (B.A.)
121701 (BBA)

Paper Code: 9164

Programme: Bachelor of Arts/Bachelor of Business Administration (Semester-I)

Course Code: BARL/BBRL-1212

Course Title: English (Compulsory)

Time Allowed: 3 Hours

Max. Marks: 80

Section-A

1Q. Attempt any ten out of fifteen.

(10 x 2=20)

Complete the sentences using might+ a suitable verb from the following:

(Bite, Wake)

1. Don't make too much noise. You _____ the baby.
2. Be careful of that dog. It _____ you.

Put the verb into the correct form.

3. 'What _____ (you/do)?' 'I'm an electrician'.
4. David isn't very fit. He _____ (not/do) any sport.

Complete the sentences using the following verbs in the correct form:

5. 'How did you learn to drive?' 'My father _____ (teach) me'.
6. We couldn't afford to keep our car, so we _____ (sell) it.

Put in must or can't

7. The restaurant _____ is very good. It's always full of people.
8. You got here very quickly. You _____ have walked very fast.
9. Congratulations on passing your exam. You _____ be very pleased.

Write for or since.

10. Sarah has lived in Paris _____ 1995.
11. Paul has lived in Brazil _____ ten years.

Complete the sentences. Use wouldn't + a suitable verb.

12. I asked Amanda what has happened but she _____ me.
13. Paul was very angry about what I'd said and _____ to me for two weeks.

Put the verb into present continuous (I am -ing) or present perfect continuous (I have been -ing)

14. _____ (Maria/learn) English for two years.
15. Sarah is very tired _____ (she/work) very hard recently.

Section-B

2Q. Write a paragraph on one of the following topics.

(1x10 =10)

- a. Soil Pollution
- b. Value of games

3Q. Translate the following paragraph into English

(1x10=10)

सबसे ज्यादा कीमती समय होता है। सभी वस्तुओं में सभी चीजों में धन दौलत से भी महंगा समय होता है, क्योंकि एक बार गया हुआ समय कभी लौटकर नहीं आता। धन दौलत वैसे कुछ भी हो वह लौट कर जरूर आ जाता है, लेकिन समय लौट कर कभी नहीं आता। इसीलिए समय सबसे कीमती होता है। इस दुनिया में सब कुछ समय पर ही निर्भर करता है। एक बार गया हुआ समय वापस नहीं आता। समय को एक बार बर्बाद कर देते हैं, तो इससे बुरी चीज कोई नहीं मानी जाती है, क्योंकि इससे सब कुछ नष्ट हो जाता है। समय पर ही सब कुछ निर्भर करता है। समय के अनुसार ही हमें सब चीजें मिलती हैं। हमारा भविष्य भी समय पर ही निर्भर करता है। कुछ लोगों का मानना है, कि धन दौलत सबसे कीमती है, परंतु सबसे महंगी दौलत समय ही है। समय का हमें हमेशा उपयोग करना चाहिए। हम समय को कभी भी खरीद नहीं सकते हैं और ना ही इसे बेच सकते हैं।

ਸਮਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਹੈ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਂ ਦੈਲਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਗਿਆ ਸਮਾਂ ਕਦੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਪਨ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਵਾਪਸ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਮਾਂ ਕਦੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਗਵਾਹਿਆ ਸਮਾਂ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਕੁਝ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਭਵਿੱਖ ਵੀ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੈਸਾ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਸੰਪਤੀ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨਾ ਕਦੇ ਸਮਾਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Section-C

4Q. Attempt any one question out of the following in about 400 words.

(1x10=10)

- How many times Iona tries to tell about his son's death? Whom does Iona ultimately tell his sad story? (The Lament)
- Why did the Prince allow Bertha's entry into his park? Describe the Prince's park? (The Story Teller)

5Q. Attempt any two questions out of the following in about 150 words each

(2x5=10)

- How did the idea of approaching the insurance company for claim strike Madame Oreille? (The Umbrella)
- Write a brief note on the narrator's experience in "The Luncheon". (the Luncheon)
- How do the father and the son collect five rupees for the Shroud? (The Shroud)

Section-D

6Q. Attempt any one question out of the following in about 400 words.

(1x10=10)

- How was Grimsdyke's life deeply influenced twice by the power of women? (The Power of Women)
- What common point between the miser and the spendthrift does the author point out? (On Spendthrifts)

7Q. Attempt any two out of the following questions in about 150 words each.

(2x5=10)

- Describe briefly the author's visit to the chemist shop. (Symptoms)
- What is the Universal Declaration of human rights? Explain in detail? (Universal Declaration of Human Rights)
- According to Anne, how can the growth and future of children be influenced by the attitude of their parents? (A Dialogue On Democracy)

Programme	Exam code	Course Code
Bachelor of Science (Non-Medical) Semester I	121301	BSNL-1333
Bachelor of Science (Computer Science) Semester I		BCSL-1333
Bachelor of Science (Economics) Semester I		BECL-1333
Bachelor of Arts Semester I	121201	BARL-1333

Course Title: Mathematics (Algebra)**Time: 3 Hours****Max. Marks: 70**

Note: Attempt five questions, selecting one question from each section. The fifth question can be attempted from any section. Each question carries 14 marks.

Section-A

1 (a) Find non-singular matrices P and Q such that PAQ is in normal form

where $A = \begin{bmatrix} 1 & 2 & -1 & 3 \\ -2 & -4 & 4 & -7 \\ 1 & 2 & 1 & 2 \end{bmatrix}$. Hence determine rank of A.

(b) Reduce the matrix A to row echelon form where

$A = \begin{bmatrix} 2 & 3 & -1 & -1 \\ 1 & -1 & -2 & -4 \\ 3 & 1 & 3 & -2 \\ 6 & 3 & 0 & -7 \end{bmatrix}$. Also determine row rank of A.

2 (a) Prove that the system of vectors $u=(1,2,3)$, $v=(4,1,5)$, $w=(-4,6,2)$ is linearly dependent.

(b) Investigate for what values of λ and μ , the simultaneous equations

$$x + y + z = 6, x + 2y + 3z = 10, x + 2y + \lambda z = \mu$$

have i) no solution ii) unique solution iii) infinite many solutions

Section-B

3 (a) Determine the eigen values and eigen vectors of the matrix

$A = \begin{bmatrix} 3 & 1 & 1 \\ 2 & 4 & 2 \\ 1 & 1 & 3 \end{bmatrix}$. Is it diagonalizable? Justify.

(b) Obtain the quadratic form corresponding to the matrix $\begin{bmatrix} 0 & 1 & 2 & 3 \\ 1 & 2 & 3 & 4 \\ 2 & 3 & 4 & 5 \\ 3 & 4 & 5 & 6 \end{bmatrix}$.

(c) Prove that if the eigen values of A are $\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_n$ then the eigen values of A^2 are $\lambda_1^2, \lambda_2^2, \dots, \lambda_n^2$.

4 (a) Find minimal polynomial for the matrix $A = \begin{bmatrix} 6 & -2 & 2 \\ -2 & 3 & -1 \\ 2 & -1 & 3 \end{bmatrix}$. Find A^{-1} using minimal polynomial.

(b) Define Quadratic form. Write down the quadratic form corresponding to the matrix $\begin{bmatrix} 1 & 3 & 4 \\ 3 & 1 & 7/2 \\ 4 & 7/2 & 1 \end{bmatrix}$.

Section-C

5 (a) Define Gram Matrix. Prove that every positive definite or semi-definite matrix can be represented as a gram matrix.

(b) Show that the quadratic form $6x^2 + 17y^2 + 3z^2 - 20xy - 14yz + 8zx$ is semi-definite. Find non-zero set of values of the variables x, y, z which makes the form zero.

6 (a) Reduce the given quadratic form to the sum of squares by linear transformation

$$2x^2 + 9y^2 + 6z^2 + 8xy + 8yz + 6zx$$

(b) What do you understand by Congruence of Matrices and Quadratic forms. Prove that a non-singular symmetric matrix A is congruent to its inverse.

Section-D

7 (a) Remove the second term from the equation $4x^4 + 32x^3 + 83x^2 + 76x + 21 = 0$ and hence solve it completely

(b) If α, β, γ are the roots of $3x^3 + 6x^2 - 9x + 2 = 0$, find the value of $\sum \alpha/\beta$

8 (a) If α, β, γ are roots of $4x^3 - 12x^2 + 5x + 6 = 0$, then find the equation whose roots are

$$\alpha + \frac{1}{2}, \beta + \frac{1}{2}, \gamma + \frac{1}{2}.$$

(b) Using Cardon Method, show that roots of the equation $x^3 - 3x + 1 = 0$ are

$$2 \cos \frac{2\pi}{9}, 2 \cos \frac{8\pi}{9}, 2 \cos \frac{14\pi}{9}$$

Section -A

This section consists of 4 questions. Each question carries 4 marks and will have to be answered in 100 words approximately. Attempt any four questions, selecting one from each unit.

Ques 1. Summarize the sonnet 'When in the chronicle of wasted time'.

OR

Write in brief the theme of the sonnet 'Not marbles nor the gilded monuments'

Ques 2. What is the argument of John Donne in the poem 'Death be not proud' by John Donne.

OR

What is the significance of the title of the poem 'Sweetest love, I do not goe' by John Donne.

Ques 3. How is 'On his Twenty-third Birthday' by John Milton a religious poem.

OR

Justify title of the poem 'On his Blindness' by Milton.

Ques 4. Define and explain the following literary terms in brief.

A Sonnet   B Metaphysical poetry

OR

Define and explain the following literary terms in brief.

A Metaphor   B Personification

Section-B

Answer in about 600 words questions in all the following sections.

Ques 5. Discuss the concept of love in the love sonnets of William Shakespeare prescribed.

OR

Discuss the similarities and differences in the sonnet 'Shall I compare thee to a Summer's day?' and 'My Mistress' eyes are nothing like the Sun.' 8 marks

Section-C

Ques 6. Discuss the poem 'The Flea' as one of the iconic metaphysical poems of Donne.

OR

Write a detailed note on the prescribed religious poetry of John Donne. 8 marks

Section-D

Ques 7. Discuss the autobiographical elements in the poems of John Milton with reference to the poems prescribed.

OR

Ques 8. Discuss the deep religious dedication in the poetry of John Milton. 8 marks